

Maailmankansalaisen kypsyyskoe

Opettajan opas

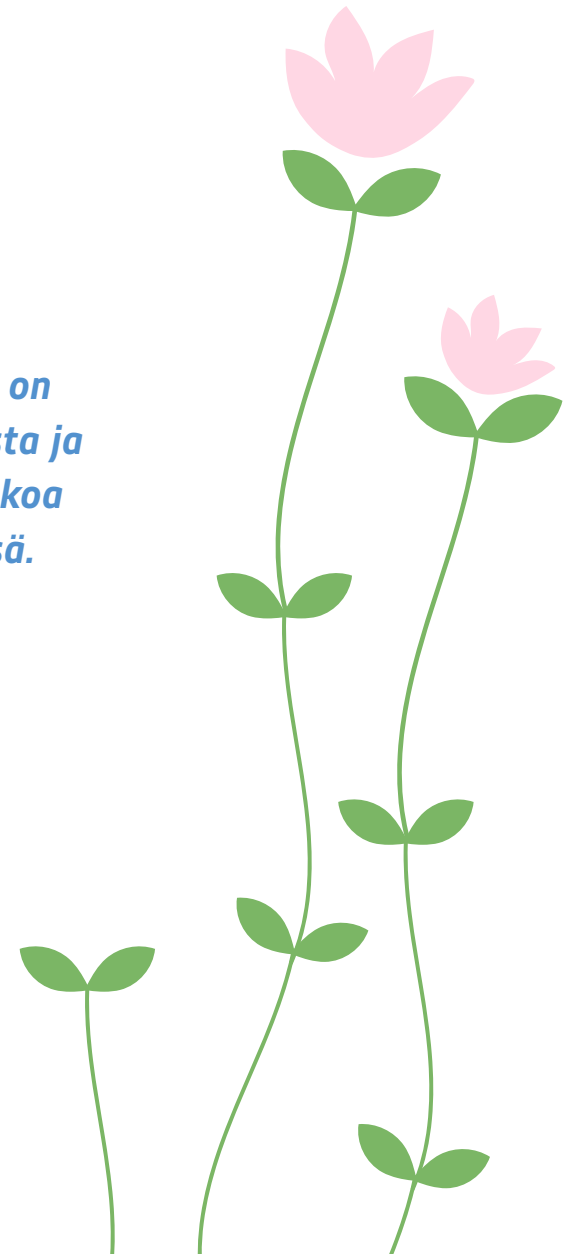
SUOMEN
YK-LIITTO

FINLANDS FN-FÖRBUND • UNA FINLAND

”

Maailmankansalaisuuteen kasvaminen on prosessi. Se on välittämistä, vaikuttamista ja vastuunkantoa. Ennen kaikkea se on uskoa omaan kykyihin ja kykyä toimia yhdessä.

Sisällysluettelo

SUOMEN
YK-LIITTO

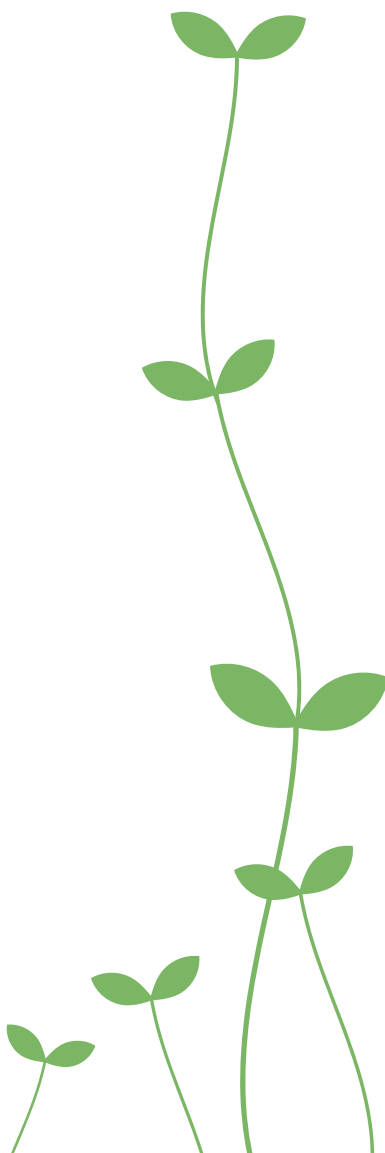

Julkaisija: Suomen YK-liitto
Siltasaarenkatu 4, 7 krs
00530 Helsinki

Tekstit: Heidi Saarinen ja Paula Tikka
Taitto ja kuvitus: Karin Niemi
Julkaisuvuosi 1994, 2008, 2021

ISBN 978-952-5966-62-6

Julkaisu on tuotettu ulkoministeriön
rauhantyon tuella.

1. Mikä on Maailmankansalaisen kypsyyskoe?	1
2. Osana opetussuunnitelmaa	2
2.1. Perusopetuksessa	2
2.2. Lukio-opetuksessa	2
2.3. Ammatillisessa koulutuksessa.....	3
2.4. Korkeakouluissa ja aikuisopetuksessa	4
3. Kypsyyskokeen rakenne	5
3.1. Päiväkirja.....	6
3.2. Tutkimus	6
3.3. Toiminta	6
3.4. Itsearviointi.....	6
4. Kypsyyskokeen vaiheet	8
1. Vaihe: Aiheen valinta ja suunnittelu.....	9
2. Vaihe: Tutkimuksen aloittaminen	12
3. Vaihe: Toimintaosion suunnittelu ja toteutus.....	13
4. Vaihe: Itsearviointi ja valmiin työn hyväksyminen.....	13
5. Ohjeistus kohderyhmittäin	15
5.1. Peruskoulun 3.–6. luokat.....	16
5.2. Yläkoulun 7.–9. luokat.....	19
5.3. Toinen aste: lukio ja ammatilliset oppilaitokset.....	22
5.4. Korkeakoulut ja aikuiskoulutus	25
6. Sinulle, kasvattaja...	28
6.1. Tilaa Maailmankansalaisen kypsyyskokeen diplomi!	28

1. Mikä on Maailmankansalaisen kypsyyskoe?

Maailmankansalaisen kypsyyskoe (MKK) on YK-liiton kansainvälisyys- ja globaalikasvatuksen opintokokonaisuus. Maailmankansalaisen kypsyyskokeen aikana tekijä tutustuu itseään kiinnostavaan kansainvälisyyteen liittyvään teemaan yksin, pareittain tai ryhmässä.

Tekijä syventää tietämystään ja ymmärrystään valitusta aiheesta tutkimalla sitä eri näkökulmista kansainvälisellä, kansallisella, paikallisella ja henkilökohtaisella tasolla. Hän oppii havaitsemaan yhteyksiä asioiden välillä sekä tunnistamaan yksilön vastuun ja omat mahdollisuutensa vaikuttaa.

Gloaalikasvatuksen tehtävänä on avata ihmisten silmät ja mieli maailman erilaisille todellisuuksille ja herättää halu rakentaa oikeudenmukaisempaa, tasa-arvoisempaa ja ihmisoikeuksia kunnioittavampaa maailmaa. (Maastrichtin julistus 2002¹)

Osana koulujen globaalikasvatusta Maailmankansalaisen kypsyyskokeen tarkoituksena on edistää YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030-tavoitteita, erityisesti tavoitetta 4. Hyvä

koulutus ja sen alatavoitetta 4.7. jossa tiivistyvät globaalikasvatuksen päämäärät ja elinikäisen oppimisen merkitys².

Maailmankansalaisen kypsyyskoe aktivoi tekijäänsä monipuoliseen tiedonhankintaan, oman oppimisen arviointiin ja saadun tiedon jakamiseen. Se tukee harkitsevan tiedonhaun ja kriittisen media-arvioinnin taitoja yhteiskunnassa, jossa tiedon määrä ympärillämme on valtava, moninainen ja monikanavainen. Kypsyyskokeen tekeminen opettaa myös oman työskentelyn arviointia ja oppimisprosessin seuranta; projektityön vaiheiden suunnittelua, omien taitojen ja tietojen havainnointia ja aikataulun hallintaa. Lisäksi työn toimintavaihe edistää vuorovaikutustaitoja ja ymmärrystä tutkitun aiheen sovellettavuudesta tosielämään ja arkeen. Kypsyyskokeen tekijä tarkastelee omien arvojen ja asenteiden muodostumista osana ympäröivää maailmaa, paikallista arkea ja henkilökohtaista elämää.

¹Europe-wide Global Education Congress. 2002. The Maastricht Global Education Declaration. Saatavissa: https://www.bridge47.org/sites/default/files/2018-12/19_maastricht_global_education_declaration.pdf

²Project Everyone: The Global Goals. 2021. Goal 4: Quality Education. Saatavissa: <https://www.globalgoals.org/4-quality-education>

4 QUALITY EDUCATION

TAVOITE 4-7

KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMISEEN TARVITTAVAT TIEDOT JA TAI DOT MAAILMANKANSALAI SUUTTA ARVOSTAVAN KOULUTUKSEN KA UTTA

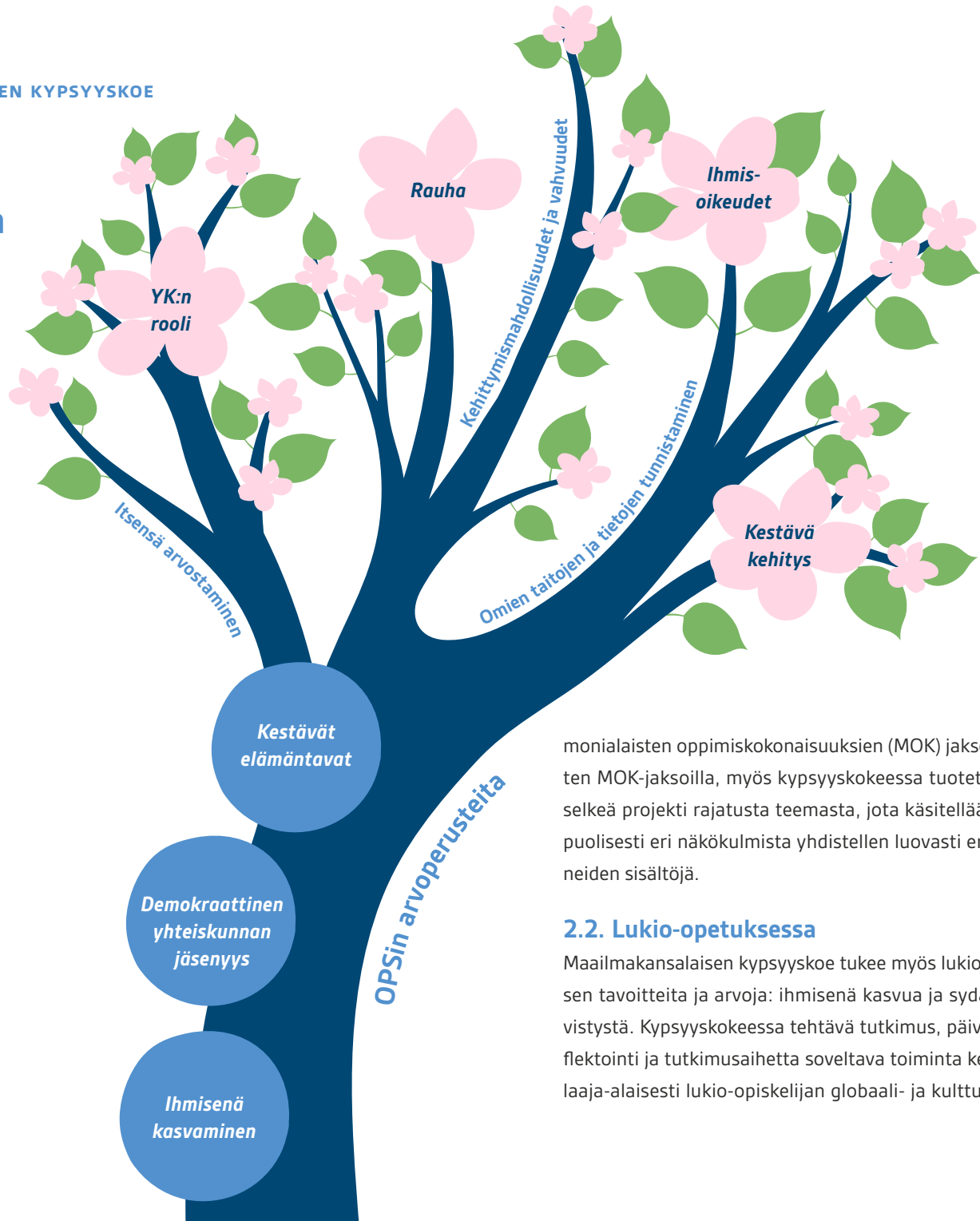
2. Osana opetussuunnitelmaa

Maailmankansalaisen kypsyyskoe soveltuu suoritettavaksi osana koulujen ja oppilaitosten opetustarjontaa, sillä se tukee laaja-alaista oppimista. Kypsyyskoe voi olla vapaa-vaalintainen kurssi, projekti- tai päättötyö tai se voi korvata osia opintokokonaisuudesta. Mikäli oppilas valmistuu esimerkiksi valtakunnalliseen Malli-YK-kokoukseen tai koulussa järjestetään Malli-YK-kerho, kypsyyskokeen tekeminen tukee kokoukseen valmistautumista. Lisää tietoa Malli-YK-kokouksista löytyy [Suomen YK-liiton nettisivuilta](#).

Maailmankansalaisen kypsyyskokeita on tehty vuodesta 1994 lähtien, jolloin joukko Suomen Unesco-kouluja toimi menetelmän kokeilijoina. Kypsyyskokeita on suoritettu peruskouluissa, lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja aikuis-koulutuskeskuksissa sekä kansanopistoissa ja osana korkea-koulujen opintoja.

2.1. Perusopetuksessa

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2016) määritellään yleisesti, että opetuksen tulisi vahvistaa oppilaan aktiivisuutta, lisätä opiskelun merkitystä ja mahdollistaa onnistumisen kokemukset jokaiselle oppilaalle. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuuluvat läpileikkäavasti oppiaineiden opetukseen, ja Maailmankansalaisen kypsyyskoe tukee erinomaisesti näitä tavoitteita. Lisäksi Maailmankansalaisen kypsyyskoe on oiva tapa tuoda yhteen eri oppiaineiden sisältöjä esimerkiksi ilmiöviikoilla tai

monialaisten oppimiskokonaisuuksien (MOK) jaksolla. Kuten MOK-jaksolla, myös kypsyyskokeessa tuotetaan yksi selkeä projekti rajatusta teemasta, jota käsitellään monipuolisesti eri näkökulmista yhdistellen luovasti eri oppiaineiden sisältöjä.

2.2. Lukio-opetuksessa

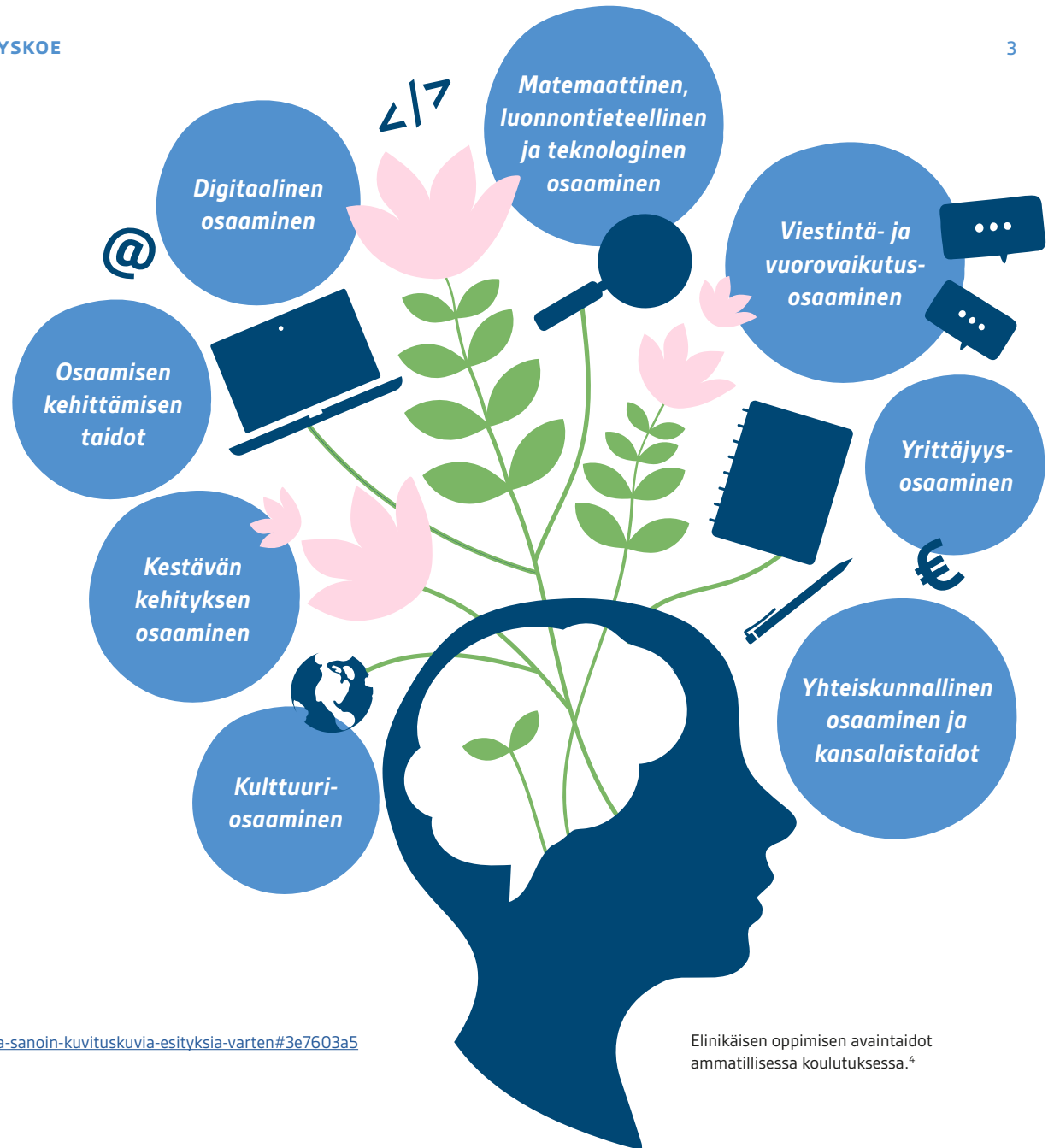
Maailmankansalaisen kypsyyskoe tukee myös lukio-opetuksen tavoitteita ja arvoja: ihmisenä kasvu ja sydämen siivistystä. Kypsyyskokeessa tehtävä tutkimus, päiväkirjarefleksointi ja tutkimusaihetta soveltava toiminta kehittävät laaja-alaisesti lukio-opiskelijan globaali- ja kulttuuriosaa-

mista, yhteiskunnallista osaamista, vuorovaikutustaitoja, monitieteistä ja luovaa osaamista sekä hyvinvointi- ja ympäristöosaamista. Lukion OPSin eettinen arvopohja ilmenee myös kypsyyskokeen sisällössä, sillä työ kehittää uteliaisuutta, vastuullisuutta, sinnikkyyttä, sekä itsensä kehittämistä³.

2.3. Ammatillisessa koulutuksessa

Osana ammatillisen perustutkintokoulutuksen yhteisiä opintoja Maailmankansalaisen kypsyyskoe vahvistaa erityisesti viestintä- ja vuorovaikutusosaamista sekä yhteiskunnallista osaamista. Mielenkiintoisena ja monimuotoisena oppimismenetelmänä kypsyyskoe tukee elinikäisen oppimisen avaintaitoja ja antaa kriittisen ajattelun ja tiedonhaun valmiuksia, joita tarvitaan kasvussa aktiiviseksi yhteiskunnan toimijaksi. Osana alakohtaisia opintoja kypsyyskoe syventää edelleen ymmärrystä oman ammattialan ulottuvuuksista ja merkityksestä kansainvälisesti, kansallisesti, paikallisesti sekä henkilökohtaisella tasolla.

³ Opetushallitus. 2021. Laaja-alainen osaaminen kuvin ja sanoin
Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/laaja-alainen-osaaminen-kivin-ja-sanoin-kuvituskuvia-esityksia-varten#3e7603a5>

⁴ePerusteet. 2021. Elinikäisen oppimisen avaintaidot ammatillisessa koulutuksessa.
Saatavissa: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opus/5975580/tekstikappale/5976075>

Elinikäisen oppimisen avaintaidot ammatillisessa koulutuksessa.⁴

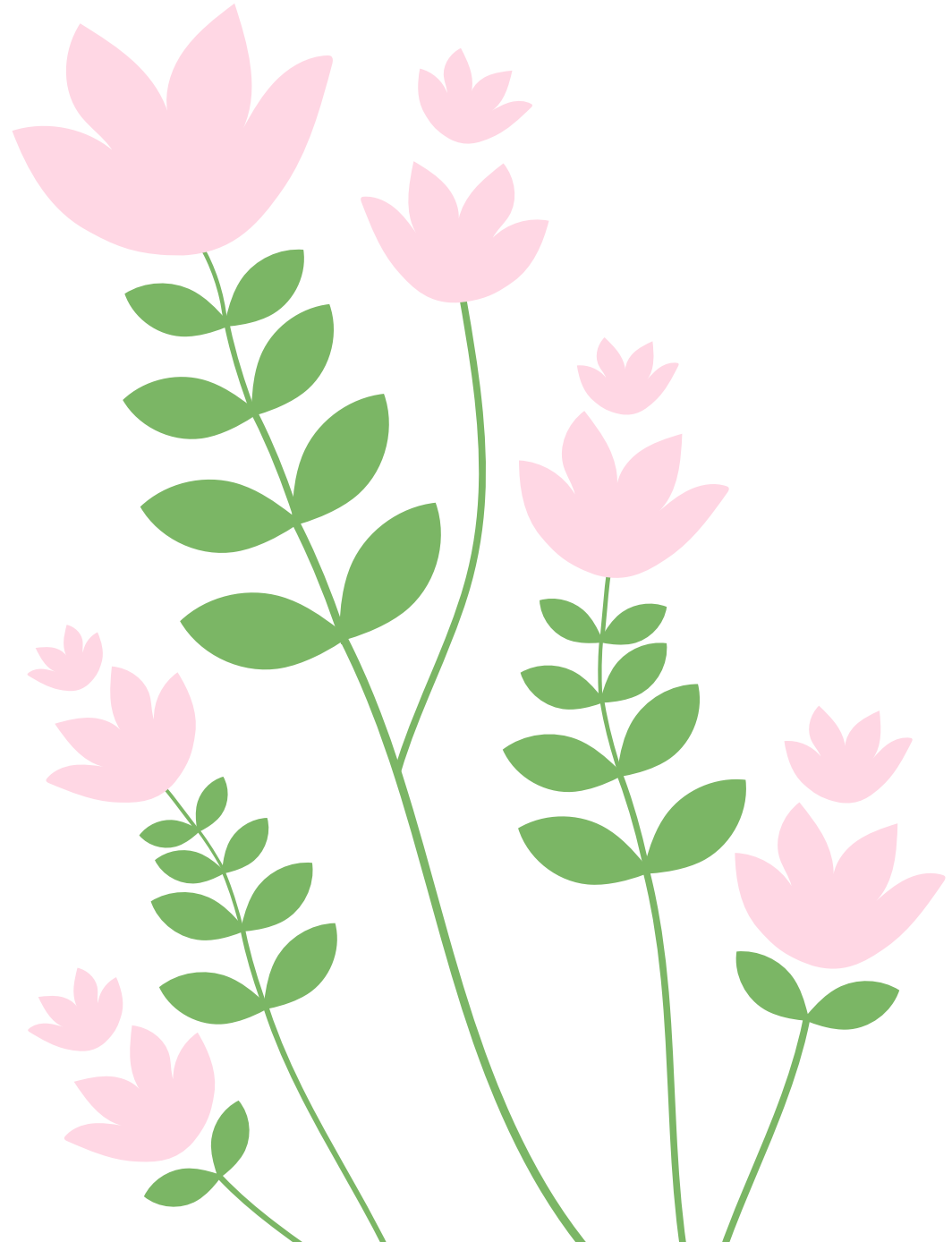

2.4. Korkeakouluissa ja aikuisopetuksessa

Maailmankansalaisen kypsyyskoe soveltuu lähes jokaisen korkeakoulun ja tiedekunnan oppiaineiden sisältöihin, sillä sen teema on vapaasti valittavissa ja sovellettavissa opintoihin. Kypsyyskoe soveltuu erinomaisesti osaksi mm. kansainvälistä opiskelijavaihtoa. Aikuisopetuksessa globaali kansalaiskasvatus on jatkuvan, elinikäisen oppimisen ytimessä. Se sisältää kulttuurien välisen kasvatuksen, ympäristökasvatuksen, ihmisoikeuskasvatuksen, kehityskasvatuksen sekä kasvatuksen rauhaan ja konfliktien ehkäisyyn (UNESCO/FINGO 2019⁵).

Kypsyyskokeen sisällyttäminen osaksi kurssisuoritusta tai sen toteuttaminen omana opintokokonaisuutenaan voidaan sopia oppilaitoksen sisällä. Opintopiste- tai kurssikorvaavuus riippuu työn laajuudesta ja vaativuudesta. Työn voi tehdä itsenäisesti, mutta työn tekeminen on antoisampaa, jos aiheesta voi keskustella ja työskentelyn eri vaiheissa saa vertaistukea ja neuvoa työn ohjaajalta.

⁵ FINGO (Finnish Development NGO's). 2019. Adult Learning and Education for Global Citizenship in Finland. Selvityksen toimeksianto: UNESCO Lifelong Learning Institute. Saatavissa: https://uil.unesco.org/sites/default/files/doc/adult-education/qced_finlandbackgroundpaper.pdf

3. Kypsyyskokeen rakenne

Maailmankansalaisen kypsyyskoe koostuu neljästä osa-alueesta: päiväkirjasta, tutkimuksesta, toimintaosuudesta sekä itsearviointista.

Päiväkirja

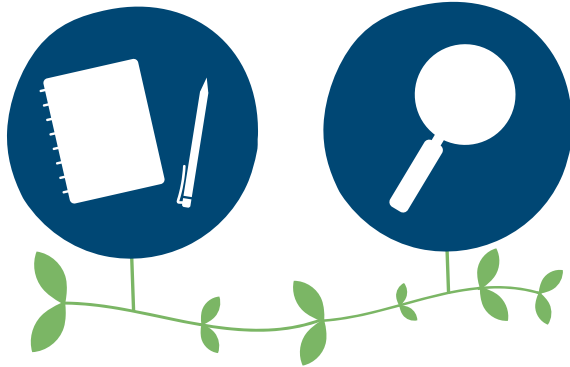
Tutkimus

Toimintaosuus

Itsearviointi

3.1. Päiväkirja

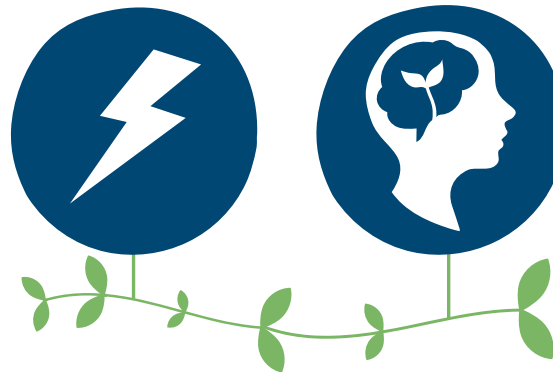
Maailmankansalaisen kypsyyskokeen tekemisen aikana pidetään päiväkirjaa koko projektin ajan. Tekijä saa itse valita päiväkirjan muodon. Se voi olla kirjoitettu leikekirja (paperinen tai virtuaalinen), videoblogi tai äänitalenne. Ensimmäinen merkintä on työn aloittamispäivä ja viimeinen toiminnan lopettamispäivä. Kypsyyskokeen prosessin ajan päiväkirjaan kirjataan havainnot omasta oppimisesta, työn etenemisestä ja työn herättämistä ajatuksista. Päiväkirjaan voidaan kerätä mielenkiintoisia uutisia ja artikkeleita, jolloin päiväkirja toimii samalla myös mediapäiväkirjana. Lisäksi siihen voidaan kirjata omia kommentteja uutisoinnista.

Mediaa seurattaessa on hyvä muistaa kriittinen medialukutaito. Päiväkirjaan voi merkitä pohdintoja median välittämistä viesteistä, siitä kuka artikkelissa puhuu ja ketä näytetään kuvissa. Erityisen mielenkiintoista on miettiä, mitä ei näytetä tai kerrota ja miksi. Omien ajatusten analy-

sointi on tärkeä osa päiväkirjaa. Se voi olla tekijän henkilökohtainen tuotos, jota ei tarvitse näyttää ohjaajalle.

3.2. Tutkimus

Tutkimusosuudessa kypsyyskokeen aihetta tutkitaan neljällä eri tasolla: **kansainvälinen, kansallinen, paikallinen ja henkilökohtainen**. Näiden tasojen yhteyksiä pohditaan koko tutkimuksen ajan ja niiden vaikutuksia toisiinsa tarkastellaan monipuolisesti. Tekijä saa valita tutkimuksen tuotoksen muodon. Se voi olla kirjallinen esitys (tutkielma tai essee), videoportfolio, näytelmä, taideteossarja tai muu muoto. Tärkeää on kuitenkin dokumentoida tutkimusosuus huolellisesti ja selkeästi. Tutkimuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia tietolähteitä ja aihetta tutkitaan erilaisista näkökulmista. Lähteet merkitään työhön huolellisesti ohjeistuksen mukaan.

3.3. Toiminta

Toimintaosuus on merkittävä osa maailmankansalaisen kypsyyskoetta. Sen tavoitteena on jakaa tutkimuksen aikana kerättyä tietoa muille. Toimintaosuus kehittää kypsyyskokeen tekijän vuorovaikutustaitoja sekä syventää oppimista siitä, miten oma tutkittu aihe kytkeytyy osaksi arkea ja tosielämän toimintaa. Toimintaosuuden muodon tekijä voi valita itse. Se voi olla tiedottamista, opetustuokio, sosiaalisen median kampanja, taidetta esitelmä luokassa, näyttely koulun kirjastossa, artikkeli paikallislehdessä tai aiheen ympärille rakennettu näytelmä. Toimintaa ei tarvitse tehdä yksin, vaan sen voi tehdä toisen kypsyyskokeen suorittajan kanssa yhdessä tai ulkopuolisen avustuksella. Toimintaosiosta laaditaan opettajalle kuvaus, jossa toimintasuunnitelma esitellään. Tärkeää on kertoa, mitä aiotaan tehdä ja missä, mahdolliset muut osallistujat, toiminnasta saatu palaute sekä omat pohdinnat. Toiminnan herättämiä ajatuksia kerätään myös päiväkirjaan.

3.4. Itsearviointi

Oman työskentelyn arviointi on Maailmankansalaisen kypsyyskokeen viimeinen vaihe. Työn valmistuttua tehdään itsearviointi, jossa prosessin kulkua, sen eri vaiheita ja omaa oppimista arvioidaan analyttisesti. Tukena voi käyttää Itsearvioinnin tukikysymyksiä tai lomaketta (Liite 1). Itsearviointia tehdessä on hyvä kerrata päiväkirjan merkintöjä ja muistella, miltä työn tekeminen eri vaiheissaan tuntui. Arviointi annetaan ohjaajalle.

Tutkimuksessa tavoitteena on hahmottaa:

Kansainvälinen todellisuus

Kansainvälinen todellisuus, joka vaikuttaa aiheen taustalla. Ne globaalit tekijät, jotka eivät välttämättä näy oppikirjoissa tai ylitä valtamedian uutiskynnystä ovat osa kansainvälistä ulottuvuutta.

Kansallinen taso

Kansallinen taso, eli aiheen ulottuvuudet Suomen näkökulmasta. Millaisia tietoja ja näkemyksiä lait, ulkopoliittiset kannanotot ja linjaukset, sisäpoliittiset suuntaviivat, koulutus- ja tutkimuspolitiikka, kansalaisjärjestöt, taide tai media heijastavat valitusta aiheesta? Miten se ilmenee suhteutettuna kansainvälisen tietoympäristön välittämään kuvaan?

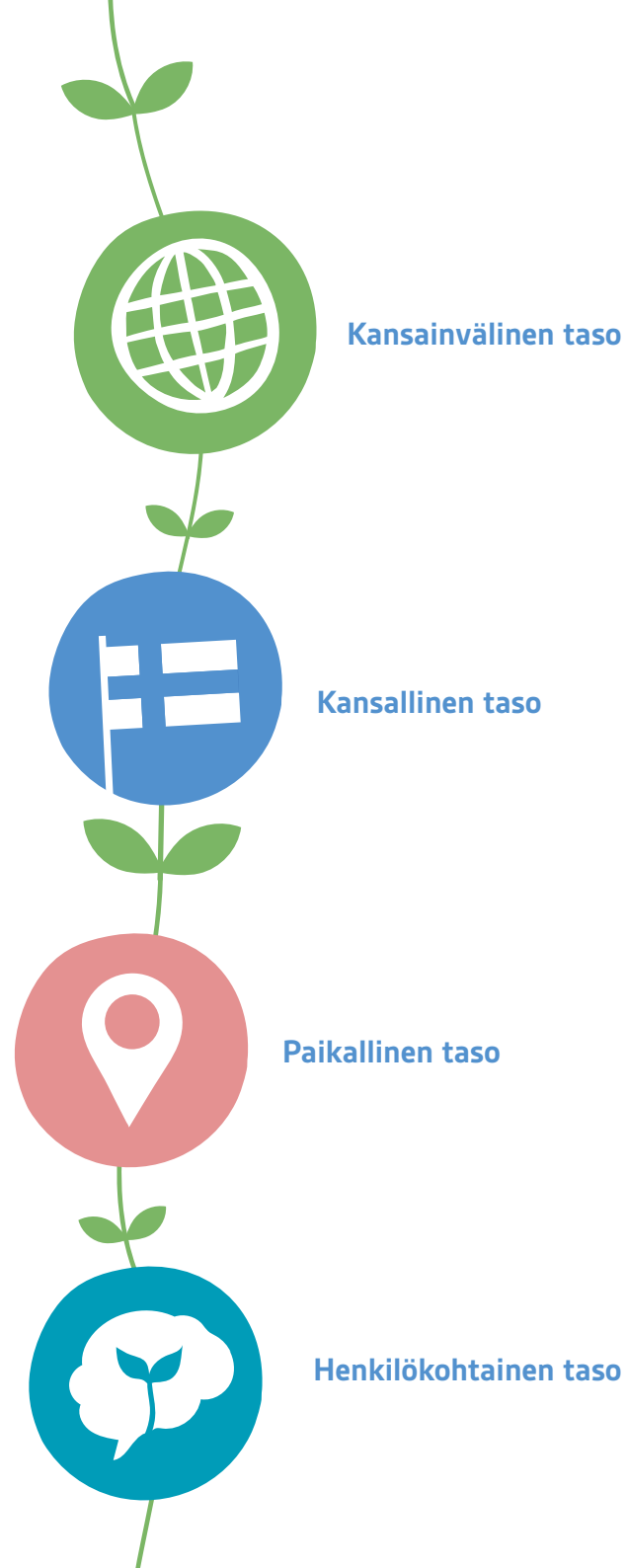
Paikallinen ulottuvuus

Tässä osiossa tarkastellaan faktatietojen sijaan valitun aiheen herättämiä tunteuksia, asenteita ja mielikuvia. Tietoa kannattaa kerätä havainnoimalla ympäröivää yhteiskuntaa, oman paikkakunnan tai koulun näkemyksiä sekä keräämällä tietoa esimerkiksi haastatteluin. Mikäli tietoa ei

löydy tai jos ihmisillä ei ole mielipidettä, on sekin kannanotto, josta voi vetää johtopäätöksiä. Osion tavoitteena on harjaannuttaa opiskelijaa arvioimaan tunteiden, asenteiden ja uskomusten vaikutuksia ihmisten käsityksiin ja heidän toimintaansa.

Henkilökohtainen eli yksilön oman tiedon ja kokemuksen ympäristö.

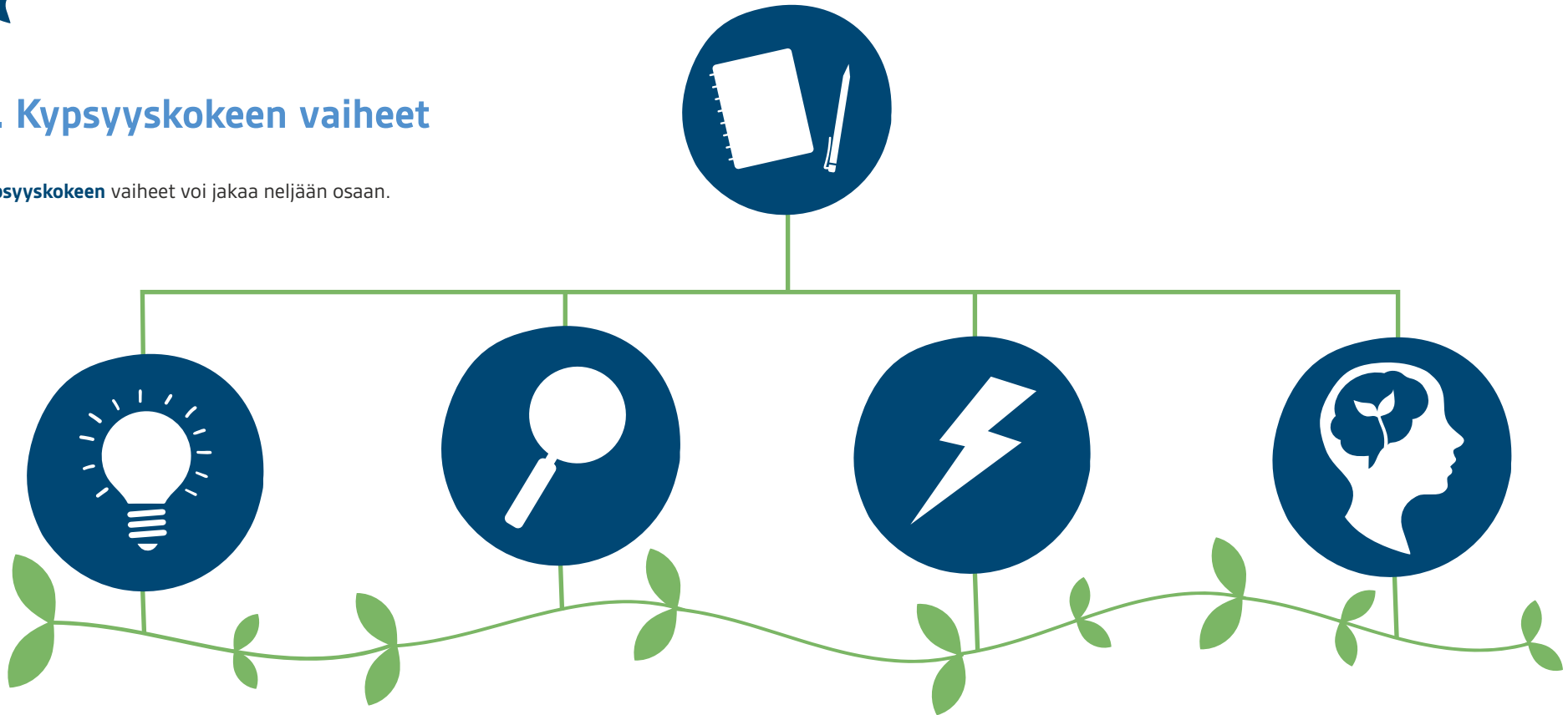
Työn tekijän suhde tutkittavaan aiheeseen muodostuu vähitellen työn edetessä. Kun tietoa kertyy eri lähteistä, alka myös kokonaiskuva hahmottua. Syntyy mielipiteitä ja näkemyksiä. Jokaisella ihmisellä on myös oma yksilöllinen tietoympäristönsä, joka koostuu aikaisemmin omaksutusta tiedosta ja kokemuksista. Hyvin tehty päiväkirja voi kattaa henkilökohtaisen tietoympäristön, mutta omia ajatuksia on hyvä tuoda esille myös muissa osioissa.

4. Kypsyyskokeen vaiheet

Kypsyyskokeen vaiheet voi jakaa neljään osaan.

Ensimmäisessä vaiheessa valitaan aihe ja suunnitellaan, miten kypsyyskoe toteutetaan: Kirjoitetaanko tutkimus perinteisen esseen muotoon? Tarkastellaanko aihetta esimerkiksi videoblogin tai taideportfolion keinoin? Tehdäänkö työ yksin vai ryhmässä?

Toisessa vaiheessa alkaa itse tutkimus: sen rajojen hahmottaminen ja tiedon etsintä. Tutkimuksen aikana pidetään säännöllisesti päiväkirjaa, johon merkitään tutkimuksen aikana heränneitä ajatuksia, kysymyksiä ja tunteita. Tutkimusosuus on hyvä jakaa välitavoitteisiin, jotka auttavat hahmottamaan työn etenemistä, aikataulussa pysymistä sekä seuraavia askeleita.

Kolmas vaihe alkaa tutkimustyön loppupuolella. Silloin suunnitellaan toimintaosuuden sisältö ja toteutustapa. Toiminnan muodon kypsyyskokeen tekijä valitsee itse. Opettajan tuella suunnitellaan toiminnan aikataulu, tarvittavat välineet tai tilat sekä muut järjestelyihin liittyvät asiat. Viimeinen merkintä päiväkirjaan kirjataan, kun toimintaosuus on tehty päättyneenä.

Neljännessä, viimeisessä vaiheessa maailmankansalainen arvioi omaa oppimisen polkuaan. Hän muistelee päiväkirjan avulla työn eri vaiheita, työskentelytapoja sekä analysoi omia ajatuksiaan. Itsearvioinnin tukikysymykset auttavat itsearvioinnissa, ja niitä voi käyttää soveltavasti eri ikäryhmille opettajan parhaaksi katsomalla tavalla.

1. Vaihe: Aiheen valinta ja suunnittelu

Kypsyyskoe alkaa aiheen valinnalla. Maailmakansalaisen kypsyyskokeessa tekijä valitsee tarkasteltavaksi itseään kiinnostavan aiheen, jolla on globaaleja ulottuvuuksia. Kulttuurikysymykset, ihmisoikeudet, suvaitsevaisuus sekä ympäristö- ja kehityskysymykset ovat esimerkkejä soveltuvista aihealueista. Tarkemmat sisällölliset rajaukset tekijä päättää itse.

Vinkki!

Tutkimuksen alussa aloittamisen kynnys voi tuntua korkealta. Muistuta oppilasta että, tällaiset tunteet ovat normaaleja. On hyvin yleistä, että alussa tuntuu, että aihe ja työskentelytavat ovat aivan hukassa ja palapeli on levällään. Matkaa on tehdään silti yksi askel kerrallaan ja niin rakentuu myös Maailmankansalaisen tutkimus: työtä rakennetaan yksi palapelin pala kerrallaan.

Mitä minä jo tiedän tästä aiheesta ja miksi se on kiinnostava?

Mitä mieltä minä olen tästä aiheesta? Miten se liittyy minuun?

Omia ajatuksia ja tietoa valitusta aiheesta voi jäsentää aluksi ranskalaisilla viivoilla:

Miten tämä aihe liittyy Suomeen?

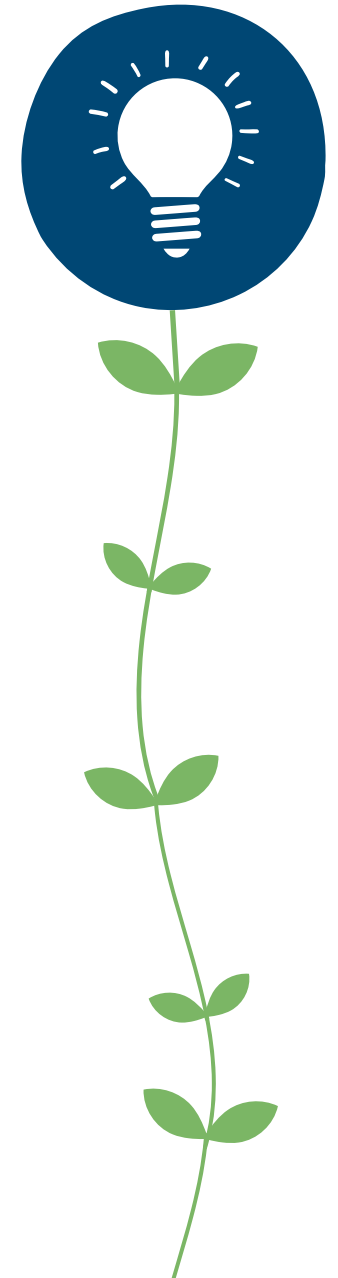
Mitä tiedän tästä aiheesta kansainvälisesti?

Onko tällä aiheella vaikutusta paikallisesti kaupungissani tai naapurustossani?

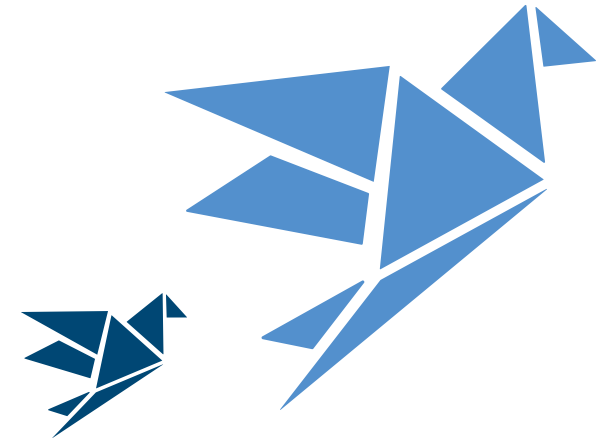
Maailmankansalaisen kypsyyskokeita on tehty mm. seuraavista aiheista:

Kypsyyskokeen aihe	Kurssi/luokka	Vuosi	Toteutustapa
<ul style="list-style-type: none">• Luonto ja ihmisoikeudet	Alakoulu, 5. luokka	2020	Ryhmätyö, 6 oppilasta
<ul style="list-style-type: none">• Pakolaisuus ja siirtolaisuus Suomessa• Rasismi ennen ja nyt• Adoptio• Muotimaailman perintö tuleville sukupolville• Turkistarhaus	Yläkoulu, 9. luokka	2020	Yksilötyöt
<ul style="list-style-type: none">• Ikärajat eri maissa• COVID-19 pandemia ja sen vaikutukset maailmalla ja paikallisesti	Yläkoulu, 9. luokka	2021	Yksilötyöt
<ul style="list-style-type: none">• Death Penalty• Human Trafficking	Lukio, abi	2020	Yksilötyöt
<ul style="list-style-type: none">• Eläinten oikeudet• Naisen asema• Kauneushanteet	Lukio, 1. vuosikurssi	2021	Parityöt
<ul style="list-style-type: none">• Global Challenges and Possibilities within Social Services, Community Work and Client Counselling	Ammattikorkeakoulu	2019	Yksilötyöt

Alla oleva esimerkkiaihe näyttää, kuinka yhden aiheen voi linkittää useaan eri oppiaineeseen ja tarkastella sitä laajasti eri näkökulmista. Aiheesta on koostettu materiaalipaketti Oppilaan oppaaseen.

Esimerkki: Nuorten rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa

Aihetta on hyvä pohjustaa esimerkiksi hyödyntämällä Suomen YK-liiton ja eri järjestöjen tarjoamia kouluvierailijoita, jotka kiertävät kouluissa kertomassa lasten ja nuorten osallistumisesta rauhantyöhön mm. kiusaamisen, rasismien, vihapuheen ja syrjinnän ehkäisemisellä. Valmista YK-materiaalia aiheesta löytyy myös paljon, joten ohjaaja voi itsekkin pitää alustuksen aiheesta. Koko luokka tai ryhmä voi keskittyä aiheeseen kypsyyskokeessa, ja kukin oppilas tai ryhmä voi valita esimerkiksi yhden näkökulman, johon syvennyy tarkemmin. Nuorten roolia konflikteissa ja rauhan rakentamisessa voi käsitellä lähes missä tahansa aineessa.

Uskonto ja elämäkatsomustieto

Uskonossa ja elämäkatsomustiedossa opiskelija voi pohtia, mikä nuorten rooli sodissa ja konflikteissa ylipäätään on ja miksi sotia syttyy joillain alueilla. Uskonnon näkökulmasta voidaan myös pohtia, miten uskonnot voivat edistää tai estää nuorten osallistumisen toteutumista.

Historia

Historiassa voi perehtyä YK:n 2250-Nuoret, rauha ja turvallisuus -päätöslauselman ja YK:n turvallisuusneuvoston konfliktinratkaisun historiaan.

Maantieto

Maantiedossa voidaan tutustua nuorten osuuteen väestöistä eri puolilla maailmaa

ja pohtia, mitä kasvava nuori väestö tarvitsee yhteiskunnassa ja mikä heidän roolinsa on konfliktien ratkaisemisessa alueellisesti ja globaalisti.

Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopissa voidaan tarkastella nuorten asemaa eri maissa ja oikeuksien toteutumista. Tutustutaan tarkemmin myös YK:n turvallisuusneuvostoon, rauhankäytökseen ja konfliktien vaikutuksiin maailmassa. Mitä toimia Suomessa ja muualla voitaisiin tehdä nuorten roolin edistämiseksi rauhantyössä?

Äidinkieli

Äidinkielessä voidaan harjoitella erilaisten tekstilajien kirjoittamista aiheesta. Erilaisista teksteistä voi koostaa tutkimuksen portfolion

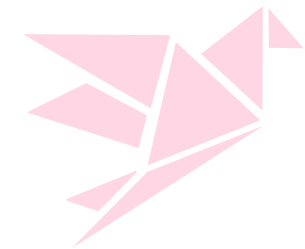
muotoon. Äidinkielessä voidaan harjoitella myös esitelmän pitoa tai opetella ilmaisutaidon taitoja toimintaosuutta varten.

Vieraat kielet

Vieraissa kielissä kypsyyskokeeseen voi etsiä tietoa ulkomaisista medioista.

Kuvataide

Kuvataiteessa voidaan valmistaa tutkimuksen aiheesta kuvataide tai muotoiluportfolio tai toimintaosuuden oheismateriaalia.

2. Vaihe: Tutkimuksen aloittaminen

Tutkimus alkaa aiheen rajauksella sekä materiaalin etsinnällä. Tietoa haetaan eri lähteistä ja sen pohjalta suunnitellaan tarvittaessa kysymyksiä, mikäli tutkimuksessa käytetään haastatteluja aineistona. Tutkimuksen alkuaskeleista lähtien ajatuksia kirjataan päiväkirjaan. Apukysymykset tutkimuksen tueksi sekä välitavoitteet esitellään Oppilaan oppaassa.

Tutkimuksen alkuaskeleista lähtien ajatuksia kirjataan päiväkirjaan.

Kansainvälinen taso

Kansallinen taso

Paikallinen taso

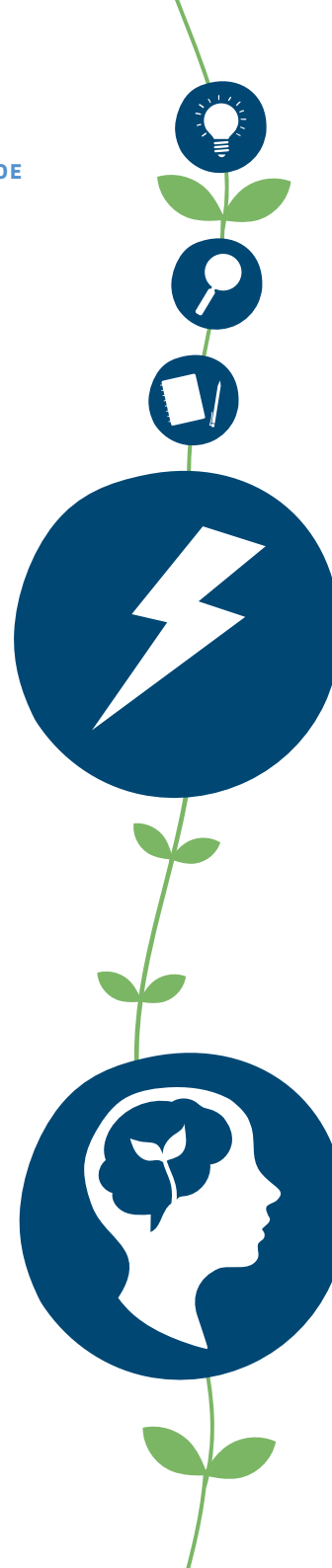
Henkilökohtainen taso

3. Vaihe: Toimintaosion suunnittelu ja toteutus

Kun tutkimus on loppusuoralla, on aika pohtia, miten aihetta voisi käsitellä käytännössä. Toimintaosion tarkoituksena on jakaa tietoa tutkitusta aiheesta laajemmalle yleisölle ja lisätä tietoisuutta yhteisössä. Toimintaa suunnitellaan yhdessä opettajan kanssa. Kypsyyskokeen tekijän on hyvä pohtia toiminnan päämäärää: Onko toiminnan tarkoitus vaikuttaa päättäjiin tai kouluun? Halutaanko toiminnalla tuoda muutosta? Onko tarkoitus lisätä tietoisuutta aiheesta? Halutaanko harjoitella tapahtuman tai kampanjan järjestämistä tai esiintymistaitoja? Toimintaosuuden suunnittelun apukysymykset esitellään Oppilaan oppaassa.

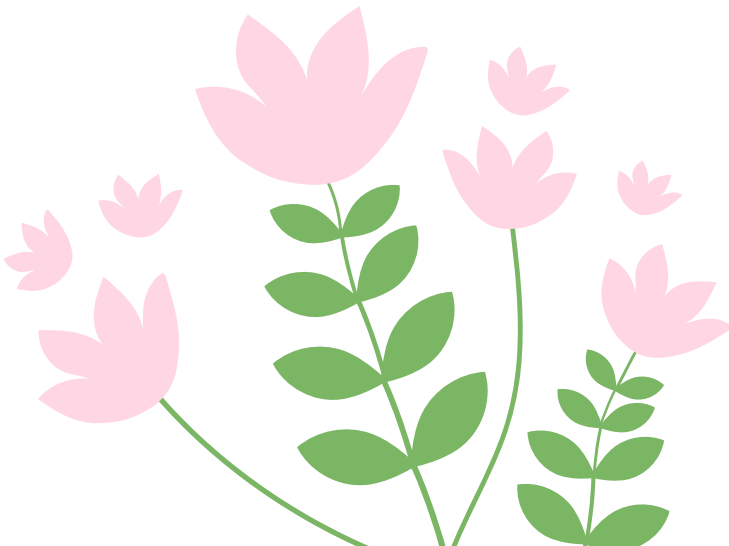

4. Vaihe: Itsearviointi ja valmiin työn hyväksyminen

Oman työskentelyn arviointi on viimeinen vaihe. Tutkimuksen valmistuttua ja toiminnan päätyttyä maailmankansalainen tekee kirjallisen itsearvioinnin, jossa hän arvioi prosessin kulkua, sen eri vaiheita ja omaa oppimistaan analyttisesti. Itsearviointia tehdessä on hyvä lukea uudestaan päiväkirjaa ja muistella miltä työn tekeminen eri vaiheissaan tuntui.

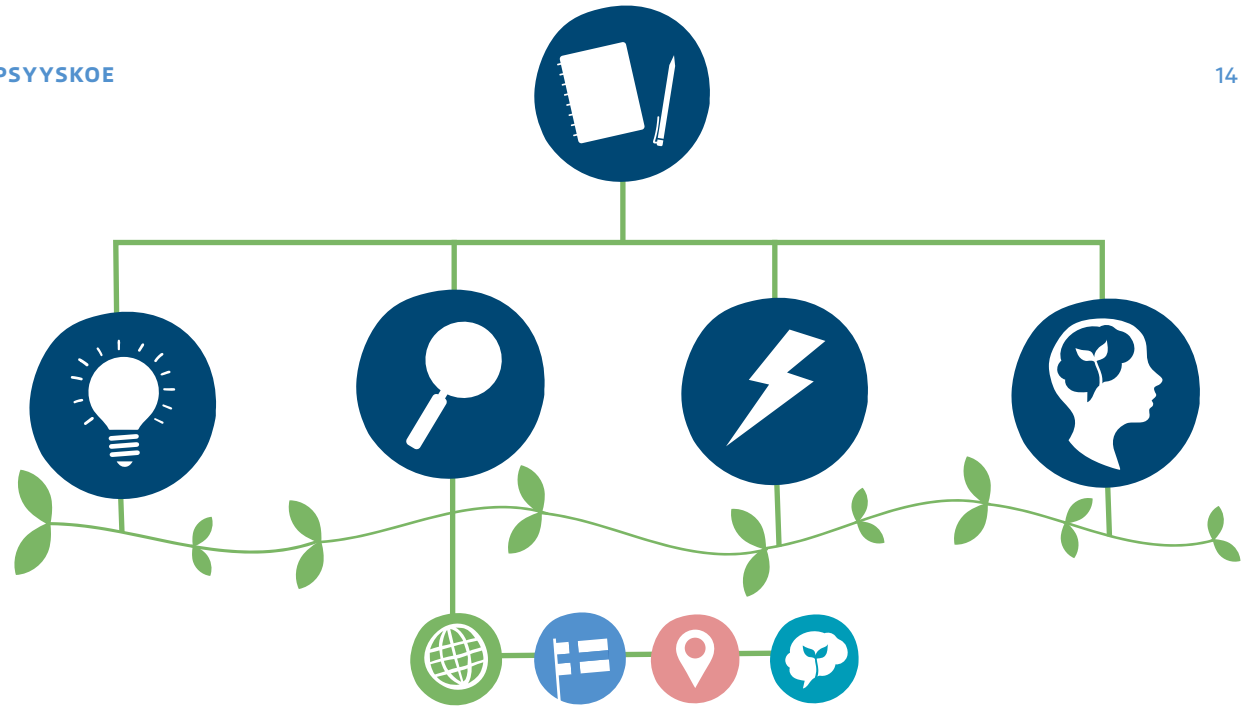
Hyväksytyt suoritukset edellyttävät kypsyyskokeen vaiheiden suorittamista ohjeiden mukaisesti. Työn komponentit ovat kaikille ikäryhmille samat, mutta arvioinnissa ei käytetä tiukkaa kriteeristöä. Työssä on silti oltava tutkimuksen kaikki tasot (kansainvälinen, kansallinen, paikallinen ja henkilökohtainen).

Arvioinnissa ei käytetä tiukkaa kriteeristöä eikä numeerista arvosanaa suositella. Kypsyyskokeen tarkoitus on kylvää maailmankansalaisen ajattelun siemen ja herättää tekijässä ajatuksia omasta oppimisesta ja tutkitun aiheen kytköksistä omaan elämään ja maailmaan.

Opettaja voi käyttää kypsyyskokeen arvioinnissa tukena tarkistuslistaa sekä ohjeellista arviointitaulukkoa.

Työn tarkistuslista

Onko työssä:
☐ Päiväkirja, jossa on myös omaa pohdintaa työprosessin kuvaamisen lisäksi sekä mediaseurantaa
☐ Tutkimus, johon tietoa on etsitty monipuolisesti erilaisista lähteistä ja kaikilla tasoilla (kansainvälinen, kansallinen, paikallinen ja henkilökohtainen)
☐ Toimintaosuus ja sen kuvaus
☐ Itsearviointi
☐ Selkeästi merkitty lähdeluettelo ja lähdeviitteet tutkimuksen yhteydessä

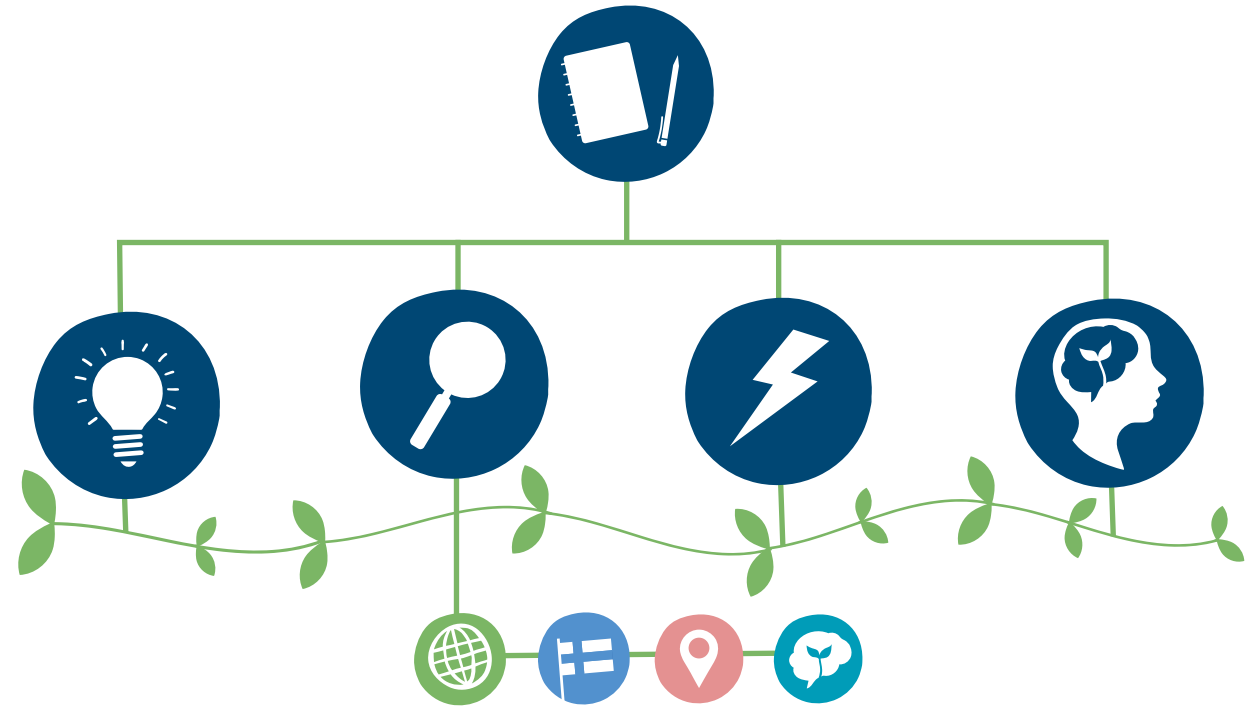
Arviointitaulukko

Tavoite	Sisältö	Arviointi
Oppilas tutustuu valitsemaansa teemaan.	Suunnitelma, tutkimus 	☐ Oppilas tekee työtään itseohjautuvasti. ☐ Oppilaan työskentely ei ole itseohjautuvaa.
Oppilas oppii havaitsemaan yhteyksiä asioiden välillä.	Tutkimus, päiväkirja 	☐ Oppilas toimii aktiivisesti ja saa aikaan monipuolista tekstiä. ☐ Oppilas kirjaa huomioitaan ylös.
Oppilas välittää kypsyyskokeen aikana kerättyä tietoa muille.	Toiminta 	☐ Oppilas esittelee työnsä asiallisesti ja työn teemaa on käsitelty monipuolisesti. ☐ Oppilaan työ ja sen esittely ovat suppeita.

5. Ohjeistus kohderyhmittäin

Maailmankansalaisen kypsyyskokeessa aiheiden käsittely on erilaista riippuen tekijän lähtökohdista ja taitotasosta. Näin ollen myös tekijän tavoitteet riippuvat hänen taidoistaan. Erityisryhmät voivat tehdä kypsyyskokeen soveltaen tavoitteita kohderyhmälle sopivaksi. Työn rakenne on silti kaikille sama, ja työstä tulee löytyä kaikki kypsyyskokeessa vaadittavat aiheen tarkastelutasot: kansainvälinen, kansallinen, paikallinen ja henkilökohtainen.

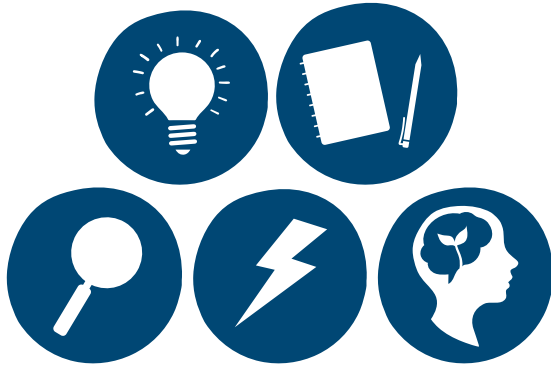

**Peruskoulun
3.–6. luokat**

**Yläkoulun
7.–9. luokat**

**Toinen aste:
Lukio ja ammatilliset
oppilaitokset**

**Korkeakoulut
ja aikuiskoulutus**

5.1. Peruskoulun 3.–6. luokat

Alakoulussa nuoret maailmankansalaiset tarvitsevat opettajan vahvaa ohjausta ja kannustusta koko työn ajan. Vuosiluokkien 3–6 aikana oppilaan oppimistaidot ja menetelmät ovat vielä kehittymässä, ja hän tarvitsee paljon rohkaisua omien taitojensa tunnistamisessa. Maailmankansalaisen kypsyyskokeessa alakoululainen tutustuu valitsemaansa aiheeseen parhaiten vuorovaikutuksessa: keskusteluiden, harjoitusten, leikin ja toiminnallisten työtapojen kautta. Valmiudet abstraktimpaan ajatteluun ja syy-seuraus-suhteiden ymmärtämiseen kehittyvät vähitellen, kun oppilas näkee asioiden ja ilmiöiden vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä.

Työn kesto: n. 1 kk

Alakouluiässä oppilaiden kärsivällisyys ei saata vielä riittää pitkän tutkimustyön tekemiseen, joten ohjaajan tulee

määritellä kesto ja työhön käytetty aika kohderyhmä huomioiden. Kypsyyskokeen voi toteuttaa lyhyenä opintokokonaisuutena, mutta pitkäaikainen, useiden viikkojen tutkimusprosessi kasvattaa tekijää enemmän ja antaa aikaa omien ajatusten kehittymiselle. Työn ei kuitenkaan välttämättä tarvitse kestää kuukautta pidempään.

Päiväkirja

Päiväkirjassa lapset voivat hyvin vapaamuotoisesti kuvata työn etenemistä ja omia ajatuksiaan. Päiväkirjaa tulee pitää säännöllisesti niin, että sitä työstetään aina kun työtä tehdään. Siihen voi halutessaan piirtää, jos sanallinen ilmaisu tuntuu vaikealta. Luokan yhteinen kiertävä päiväkirja voi toimia hyvin nuorimpien maailmankansalaisten

kanssa varsinkin, jos kypsyyskoe tehdään luokan yhteisenä projektina. Viimeinen merkintä päiväkirjaan kirjataan, kun toimintaosuus on päättynyt.

Aloita näin:

- Jaa oppilaille vihottai tabletit, joita he käyttävät päiväkirjan pitämisessä.
- Jos käytät digityökaluja, luo jokaiselle oppilaalle tyhjä tekstitiedosto yhteiselle oppimislustalle (esim. Google Classroom, Edmodo, Drive).
- Muistuta oppilaita, että päiväkirjaa tulee pitää säännöllisesti niin, että sitä työstetään aina kun työtä tehdään.

Tukikysymyksiä päiväkirjapohdinnan avuksi:

Tutkimus

Alakoulussa tutkimustieto voi olla vielä pinnallisempaa ja tiedonlähteet rajallisempia kuin vanhemmilla oppilaila. Alakoulussa tutkimusta voi toteuttaa esimerkiksi ryhmässä koko luokan kesken, jolloin oppilaan on helpompi perehtyä syvällisemmin yhteen pieneen osa-alueeseen. Tutkimusaineistoksi soveltuvat hyvin haastattelut koulun henkilökunnan, muiden oppilaiden tai sukulaisten kanssa.

Paikallislehden seuraaminen ja joihinkin tutkimuksen kannalta olennaisiin Internet-sivustoihin tutustuminen on myös suositeltavaa. Lehtileikkeitä, artikkeleita ja muuta materiaalia voi liittää päiväkirjaan, jolloin se toimii myös mediapäiväkirjana. Koulun tai lähikirjaston tarjonta on kirjallisuuteen tutustumisen kannalta riittävä alakouluikäisille kypsyyskokeen tekijöille.

Ohjeista näin:

Valitse mielenkiintoinen aihe ja jäsennä ajatuksia ranskalaisilla viivoilla

- Mitä minä jo tiedän tästä aiheesta ja miksi se on kiinnostava?
- Miten tämä aihe näkyy maailmassa?
- Miten tämä aihe liittyy Suomeen?
- Onko tällä aiheella vaikutusta kaupungissani tai naapurustossani?
- Mitä mieltä minä olen tästä aiheesta? Miten se liittyy minuun?

Etsi aiheesta tietoa

- Haastattele perhettä, koulun henkilökuntaa, ystäviä, järjestöjä tai asiantuntijoita
- Etsi lehdistä, kirjoista ja internetistä tietoa ja kuvia aiheesta.
- Muista arvioida kriittisesti löytämäsi tietoa ja pohtia sen eri tasoja (kansainvälinen, kansallinen, paikallinen, henkilökohtainen).

Kirjoita, tee videoita, kuvataidetta tai koosta lehtileikkeistä portfolio, jossa käsitellään tutkimuksen aiheen eri tasoja: kansainvälinen, kansallinen, paikallinen ja henkilökohtainen.

- Työ voi olla paperinen tai digitaalinen.
- Jos työ on kuvasarja tai muu taiteellinen teos, työn ohkeen tulee liittää selitys tutkimuksen näkökulmista ja tasoista.
- Merkitse lähteet kirjallisesti ohjeistuksen mukaan (Liite 2)

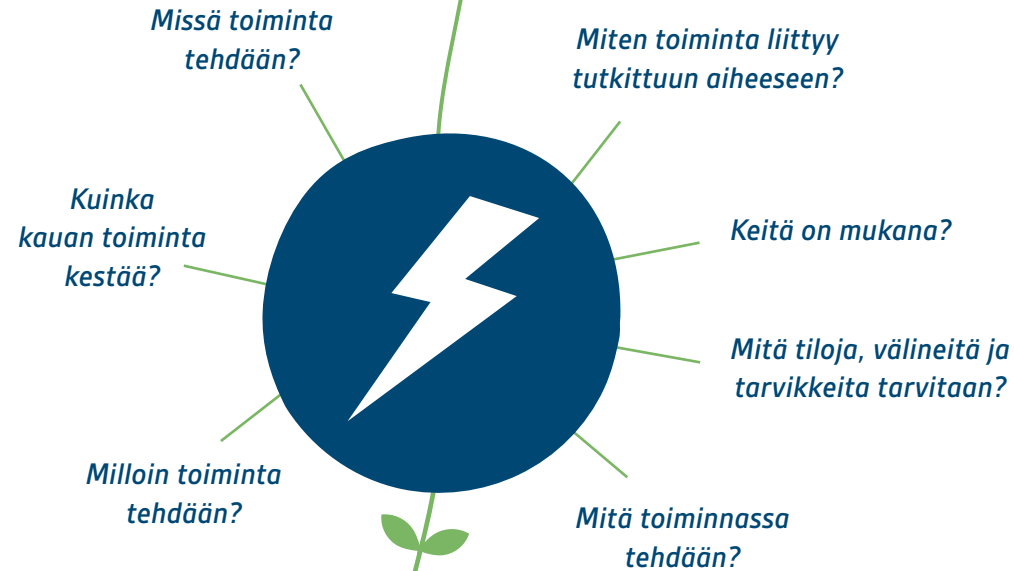

Toiminta

Toimintaosuuden tavoitteena on jakaa ja välittää kokeen aikana opittu tieto muille. Lapsia on hyvä ohjata huomamaan myös omat vaikuttamismahdollisuutensa. Alakoulu- ja laisten toiminnassa saa käyttää runsaasti mielikuvitusta! Toimintaosuus voidaan toteuttaa luokan kanssa yhdessä esimerkiksi näytelmän tai päivänavauksen muodossa. Luokka voi piirtää, tehdä videon, kirjoittaa koulun lehteen, keksiä aiheesta leikin tai järjestää valokuva- tai taidenäytelyn koulun käytävällä. Myyjäiset tai jokin aiheeseen sopiva hyväntekeväisyysrahoitus sopii mainiosti koko luokan yhteiseksi projektiksi. Myös perinteisemmät esitelmät yksin tai pienryhmissä soveltuvat hyvin, mikäli opettaja katsoo sen parhaaksi toimintamuodoksi. Viimeinen merkintä päiväkirjaan kirjataan, kun toimintaosuus on päättynyt.

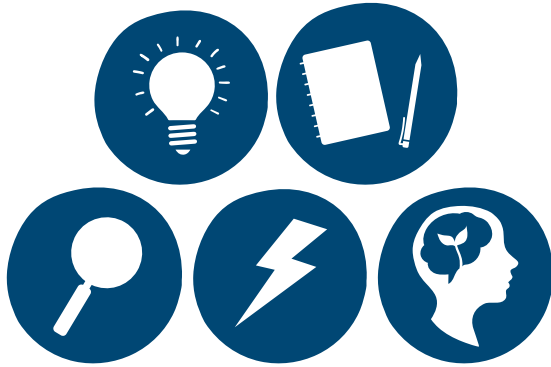
Ohjeista näin:

- Toiminnan suunnitelma esitetään opettajalle ja sen tulee vastata seuraaviin kysymyksiin:

Itsearviointi

Itsearviointia on hyvä harjoitella nuorten oppilaiden kanssa. Oppilaat voivat joko itse kirjoittaa itsearvioinnin, tai ohjaaja voi valita kysymyslistasta ikäryhmälle sopivia pohdinta-kysymyksiä (Liite 1). Kaikkein nuorimpien kanssa ohjaaja voi käyttää itsearviointilomaketta (Liite 1). Tavoitteena itsearvioinnissa on pohtia koko työprosessia ja miettiä mitä kaikkea työn tekeminen opetti. Arviointi palautetaan opettajalle.

5.2. Yläkoulun 7.–9. luokat

Yläkoulussa kypsyyskokeen voi suorittaa esimerkiksi soveltavana valinnaisaineena tai osana oppirajat ylittävää, monialaista ilmiöoppimista. Yläkouluikäiset pystyvät ohjaajan avustuksella perehtymään syvällisesti heitä kiinnostavaan aiheeseen ja toteuttamaan kypsyyskokeen kaltaisen tutkimushankkeen melko itsenäisesti. Tutkimuksen tekemisessä, lähteiden käytössä ja tutkimuksen esitysmuodossa on huomioitava kuitenkin oppijan omat lähtökohdat. Toimet tulee toteuttaa niin, että ne soveltuvat parhaiten juuri kyseisen tekijän taitotasolle. Rakenne ja tietyt suuntaviivat ovat kaikille samat, mutta työn tulee olla tekijänsä näköinen.

Työn kesto: 1 lukukausi, 1-2 viikotuntia

Yläkoulussa työn kesto vie arviolta yhden lukukauden, jos se toteutetaan esimerkiksi osana lyhyttä, soveltavaa valinnaisista kursseista. Pitkäaikainen tutkimusprosessi kasvattaa

tekijää enemmän ja antaa aikaa omien ajatusten kehittymiselle. Kypsyyskokeen voi toteuttaa myös lyhyenä opintokokonaisuutena; kaikkien oppilaiden kärsivällisyys yläkouluikässä ei vielä riitä pitkän tutkimustyön tekemiseen, joten ohjaajan tulisi määrittellä kesto ja työhön käytetty aika kohderyhmä huomioiden. Kypsyyskokeelle ei ole annettu viitteellisiä sivumääriä, koska toteutustapoja on monia.

Päiväkirja

Päiväkirjaa pidetään säännöllisesti ja sen ensimmäinen merkintä tehdään työn aloittamispäivänä (ensimmäinen suunnittelupäivä) ja viimeinen työn lopettamispäivänä (toimintaosuuden päättämispäivä). Päiväkirja reflektoi työn tekijän tuntemuksia työn aikana ja kuvaa työn eri vaiheiden etenemistä. Prosessin ajan päiväkirjaan kirjataan havaintoja työn etenemisestä, omasta oppimisesta, työn herättämistä ajatuksista, sekä pidetään kirjaa median välittämästä tiedosta tutkimusaihetta koskien.

Päiväkirjaan voidaan kerätä mielenkiintoisia uutisia ja artikkeleita, lisäksi siihen kirjataan uutisoinnin herättämät omat ajatukset. Näin päiväkirja toimii myös mediapäiväkirjana. Yläkouluikäisten keskuudessa tulee korostaa kriittistä medialukutaitoa. Päiväkirjaan voi merkitä pohdintoja median välittämistä viesteistä, siitä kuka artikkelissa puhuu ja keitä kuvissa näytetään. Erityisen mielenkiintoista on miettiä, mitä ei näytetä tai kerrota, ja miksi. Omien ajatusten analysointi on tärkeä osa päiväkirjaa.

Päiväkirja voi olla henkilökohtainen, eikä ohjaajan vält-

tämättä tarvitse nähdä sitä. On silti tärkeää varmistaa, että päiväkirjaa pidetään säännöllisesti ja se on rakenteeltaan oikeanlainen. Päiväkirja on ensisijaisesti oppijaa itselleen varten ja auttaa oppijaa arvioimaan työprosessia ja kasvamaan työn aikana.

Ohjeista näin:

- Kypsyyskokeen tekijä saa valita vapaasti päiväkirjan muodon. Se voi olla perinteinen kirjoitettu muistio, leikekirja (paperinen tai digitaalinen), videoblogi, ääninauhointekoelma tai julkaisusarja sosiaalisessa mediassa.
- Päiväkirja voi olla henkilökohtainen, eikä ohjaajan välttämättä tarvitse nähdä sitä.
- Päiväkirjaa pidetään säännöllisesti koko työn ajan.
- Päiväkirjaan kirjataan havaintoja työn etenemisestä, omasta oppimisesta, työn herättämistä ajatuksista, sekä pidetään kirjaa median valitusta aiheesta välittämästä tiedosta.
- Käytä apunasi pohdinnan tukikysymyksiä (Oppilaan opas).

Ennen työn aloittamista ohjeista oppilaita tutustumaan Maailmankansalaisen kypsyyskokeen Oppilaan oppaaseen.

Tutkimus

Yläkoululaiset osaavat jo työskennellä itsenäisesti ja heiltä voi odottaa itseohjautuvuutta. Joillekin nuorille ryhmätyöskentely voi silti sopia itsenäistä työskentelyä paremmin. Tutkimuksen tarkan sisällöllisen rajauksen työn tekijä päättää itse. Ohjaajan rooli on merkittävä säännöllisesti ohjaavana ja kannustavana osapuolena. Oppilailta voi odottaa monipuolista tietoon perehtymistä ja syvää tutkimusotetta aiheeseen. Tutkimusaineisto voi olla melko laajaa ja tieteellistä. Haastattelut oppilastovereiden, koulun henkilökunnan tai oman lähipiirin kanssa sopivat hyvin tutkimusmetodeiksi yläkoululaisille. Heitä voi myös kannustaa tekemään kyselyjä eri järjestöille tai muille tutkittavan aiheen asiantuntijoille.

Median monipuolinen seuranta on keskeistä ja paikallislehden lisäksi valtakunnallisten lehtien ja jopa kansainvälisten lehtien seuraaminen on suositeltavaa. Internetin moninaisia tietolähteitä tulee tarkastella kriittisesti ja yläkouluikäisiä oppilaita on hyvä ohjata luotettaville ja asiallisille sivustoille. Vaikka Wikipedian käyttö vapaana tietosanakirjana on yleistynyt ja sen sisältö on usein paikkansa pitävää, kriittinen suhtautuminen tietoon on tärkeää muistaa nuorten tiedonetsinnässä ja käsittelyssä, sillä artikkeleita voi muokata kuka tahansa (Yle Oppiminen 2019⁶)

⁶ Yle. 2019. Voiko Wikipediaan luottaa? Tarkista ainakin nämä viisi asiaa. Yle Oppiminen. Saatavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/05/03/voiko-wikipediaan-luottaa-tarkista-ainakin-nama-viisi-asiaa>

Ohjeista näin:

Valitse mielenkiintoinen aihe ja jäsennä ajatuksia ranskalaisilla viivoilla

- Mitä minä jo tiedän tästä aiheesta ja miksi se on kiinnostava?
- Miten tämä aihe näkyy maailmassa? Miten tämä aihe liittyy Suomeen?
- Onko tällä aiheella vaikutusta kaupungissani tai naapurustossani?
- Mitä mieltä minä olen tästä aiheesta? Miten se liittyy minuun?

Etsi aiheesta tietoa

- Haastattele perhettä, koulun henkilökuntaa, ystäviä
- Etsi lehdistä, koulun kirjoista ja internetistä tietoa ja kuvia aiheesta
- Muista arvioida kriittisesti löytämäsi tietoa:
 - » Onko tämä tieto totta?
 - » Kuka tämän on kirjoittanut/kuvannut/julkaissut?
 - » Voinko olla varma, että tieto on totta?
 - » Mistä voisin vielä tarkistaa tai saada lisää tietoa?
- Muista pohtia aiheen eri tasoja: kansainvälinen, kansallinen, paikallinen, henkilökohtainen

Valitse toteutustapa

- Kirjoita, piirrä tai koosta lehtileikkeistä ajatuskartta tai iso juliste, jossa esitellään tutkimuksen aiheen eri tasot: kansainvälinen, kansallinen, paikallinen ja henkilökohtainen.
- Työ voi olla paperinen tai digitaalinen.
- Jos työ on kuvasarja, kuvien ohene tulee liittää selitys tutkimuksen näkökulmista ja tasoista.
- Lähteet merkitään ohjeistuksen mukaan (Liite 2).

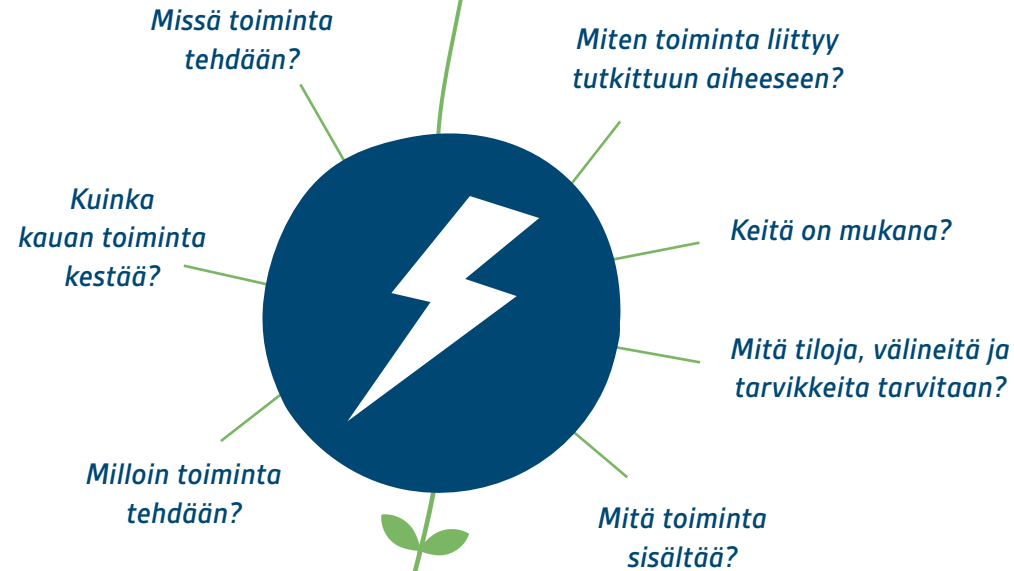

Toiminta

Toimintaosuuden tavoitteena on jakaa ja välittää kokeen aikana opittu tieto muille ja huomata omat vaikutusmahdollisuudet. Yläkoulussa toimintaosuus voi olla perinteinen esitelmä, mutta laajempi vaikuttamistoiminta on yläkouluikäisille jo monesti mielekästä: tekijä voi toteuttaa sosiaalisen median kampanjan, hyväntekeväisyysympäryksen, luokan teemapäivän tai järjestää dokumenttielokuvanäytöksen ja keskustelutilaisuuden. Luokka tai yksittäiset oppilaat voivat myös esitellä työnsä järjestölle tai kuntapäätäjille, kirjoittaa koulun lehteen tai kirjoittaa mielipidekirjoituksen paikallislehteen. Näyttely oppilaiden tekemistä tuotoksista voidaan järjestää koulun käytävällä tai julkaista koulun nettisivuilla, mikäli työn aikana on tuotettu juliste tai jokin muu visuaalinen esitys.

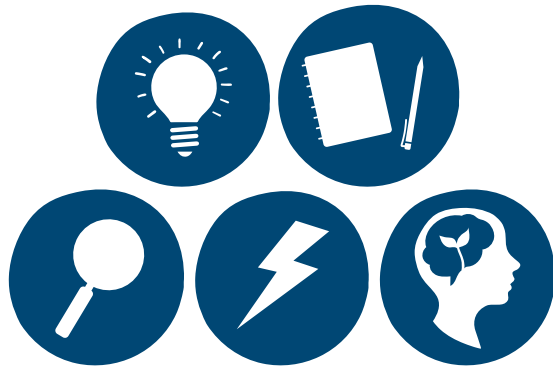
Ohjeista näin:

- Toimintaosuutta varten luodaan suunnitelma. Se esitetään opettajalle ja sen tulee vastata seuraaviin kysymyksiin:

Itsearviointi

Itsearvioinnissa tarkastellaan työn prosessin kulkua ja sen eri vaiheita. Itsearviointia tehdessä on hyvä lukea uudestaan päiväkirjaa ja muistella miltä työn tekeminen eri vaiheissaan tuntui: *hämmennystä aiheutti...*, *onnistumisen kokemuksen tuotti...*, *oivalluksen tuotti...*, *monimutkaisuuden tunteita heräsi, kun ymmärsin, että...* Liitteessä 1 olevaa kysymyslistaa voi käyttää apuna itsearvioinnissa. Arviointi palautetaan työn ohjaajalle.

5.3. Toinen aste: lukio ja ammatilliset oppilaitokset

Lukioissa kypsyyskoe voi olla oma valinnainen kurssinsa tai oppiainerajat ylittävä projekti. Ammatillisissa oppilaitoksissa kypsyyskoe voi kytkeytyä koulutuksen yhteisiin opintoihin ja ajankohtaisiin teemoihin. Toisen asteen opiskelijat suoriutuvat työstä pitkälti itsenäisesti, joskin ajatusten vaihto ja asioista keskustelu ryhmän kesken tekee työprosessista antoisamman. Ohjaajan rooli on kannustava ja kriittisyyteen herättelevä.

Työn kesto: n. 30 tuntia, 1-2 opetusjaksoa

Kypsyyskoe soveltuu suoritettavaksi esimerkiksi yhtenä kurssina tai ainekokonaisuutena, jolloin työn kesto määräytyy kurssin tai jakson pituuden mukaan. Pitkäaikainen tutkimusprosessi kasvattaa tekijää enemmän ja antaa aikaa omien ajatusten kehittymiselle, mutta kypsyyskokeen voi toteuttaa myös lyhyempänä opintokokonaisuutena.

Toisen asteen opiskelijoilta voi vaatia vähintään kuukauden pituista tutkimusprosessia, jolloin oppiminen ehtii kunnolla käynnistyä ja työn syvällisyys ja kattavuus saadaan helpommin vastaamaan kypsyyskokeelle laadittuja vaatimuksia. Joidenkin oppilaiden tutkimukselliset valmiudet voivat olla vielä kehittymässä, jolloin opettajan tuen ja ohjauksen tulee olla säännöllistä.

Päiväkirja

Päiväkirjaa pidetään säännöllisesti ja sen ensimmäinen merkintä tehdään työn aloittamispäivänä (ensimmäinen suunnittelupäivä) ja viimeinen työn lopettamispäivänä (itsearviointipäivä). Päiväkirja reflektoi työn tekijän tunteuksia työn aikana ja kuvaa työn eri vaiheiden etenemistä. Kypsyyskokeen prosessin ajan päiväkirjaan kirjataan havaintoja työn etenemisestä, omasta oppimisesta, työn herättämistä ajatuksista, sekä pidetään kirjaa median valitusta aiheesta välittämästä tiedosta.

Päiväkirjaan voidaan kerätä mielenkiintoisia uutisia ja artikkeleita, lisäksi siihen kirjataan uutisoinnin herättämät omat ajatukset. Näin päiväkirja toimii myös mediapäiväkirjana. Päiväkirjaan voi merkitä pohdintoja median välittämistä viesteistä; kuka artikkelissa puhuu ja ketä näytetään kuvissa? Erityisen mielenkiintoista on miettiä, mitä ei näytetä tai kerrota, ja miksi. Omien ajatusten analysointi on tärkeä osa päiväkirjaa.

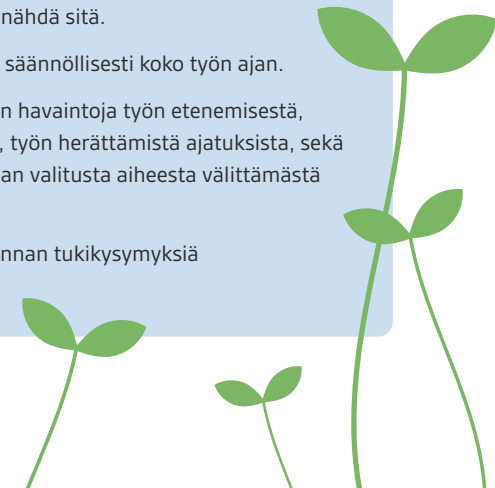
Kypsyyskokeen tekijä saa valita vapaasti päiväkirjan muodon. Se voi olla perinteinen kirjoitettu muistio, leike-

kirja (paperinen tai digitaalinen), videoblogi, ääninauhitekoelma tai vaikka julkaisusarja sosiaalisessa mediassa.

Päiväkirja toimii yhtenä itseilmaisun väylänä ja siinä tulee korostaa kriittistä tarkastelua uutta tietoa kohtaan. Ohjaajan ei välttämättä tarvitse nähdä päiväkirjaa, jos nuori haluaa pitää sen sisällön omana tietonaan. Päiväkirjan tarkoitus on, että nuori voi avoimesti pohtia aiheen herättämiä kysymyksiä ja työn aikaansaamia tuntemuksiaan. On silti tärkeää varmistaa, että päiväkirjaa pidetään säännöllisesti ja se on rakenteeltaan oikeanlainen. Päiväkirja on ensisijaisesti oppijaa itseään varten ja auttaa oppijaa arvioimaan työprosessia ja kasvamaan työn aikana.

Ohjeista näin:

- Kypsyyskokeen tekijä saa valita vapaasti päiväkirjan muodon. Se voi olla perinteinen kirjoitettu muistio, leikekirja (paperinen tai digitaalinen), videoblogi, ääninauhitekoelma tai vaikka julkaisusarja sosiaalisessa mediassa.
- Päiväkirja voi olla henkilökohtainen, eikä ohjaajan välttämättä tarvitse nähdä sitä.
- Päiväkirjaa pidetään säännöllisesti koko työn ajan.
- Päiväkirjaan kirjataan havaintoja työn etenemisestä, omasta oppimisesta, työn herättämistä ajatuksista, sekä pidetään kirjaa median valitusta aiheesta välittämästä tiedosta.
- Käytä apunasi pohdinnan tukikysymyksiä (Oppilaan opas).

Tutkimus

Toisen asteen opiskelijalta voidaan edellyttää kriittistä tutkimusotetta. Tutkimuksen tarkan sisällöllisen rajauksen työn tekijä päättää itse. Tietolähteiden monipuolisuus on huomattavasti laajempaa kuin peruskoulussa. Toisen asteen opiskelijoiden tulisi seurata maailman tapahtumia ja etsiä tietoa kansainvälisistä tietolähteistä. Kirjallisuuttaja aiheesta tehtyä tutkimusta tulee etsiä tarvittaessa yliopistojen tai muiden korkeakoulujen tarjonnasta sekä kirjaston tietokirjallisuuden tarjonnasta. Yhteydenotot erilaisiin järjestöihin ja asiantuntijatahoihin, haastattelut ja kyselyt ovat hyviä tutkimusaineiston keruumuotoja.

Myös lähteiden merkintään tulee kiinnittää erityistä huomiota. Internetistä tulee etsiä aiheeseen liittyviä julkaisuja tai artikkeleja muiden hyödyllisten sivustojen lisäksi. Vaikka Wikipedian käyttö vapaana tietosanakirjana on yleistynyt ja sen sisältö on usein paikkansa pitävää, kriittinen suhtautuminen tietoon on tärkeää muistaa nuorten tiedonetsinnässä ja käsittelyssä, sillä artikkeleita voi muokata kuka tahansa (Yle Oppiminen 2019⁷)

Tutkimusosiolta edellytetään syvällistä ja monipuolista aiheen tarkastelua ja omien ajatusten työstämistä. Toisen asteen opiskelijoiden käsitteellinen ajattelu on kehittynyt jo aikuisen tasolle, mikä on hyvä huomioida myös tutkimuksen tasoa arvioitaessa.

⁷ Yle. 2019. Voiko Wikipediaan luottaa? Tarkista ainakin nämä viisi asiaa. Yle Oppiminen. Saatavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/05/03/voiko-wikipediaan-luottaa-tarkista-ainakin-nama-viisi-asiaa>

Ohjeista näin:

Valitse mielenkiintoinen aihe ja jäsennä ajatuksia ranskalaisilla viivoilla

- Mitä minä jo tiedän tästä aiheesta ja miksi se on kiinnostava?
- Mitä tiedän tästä aiheesta kansainvälisesti? Miten tämä aihe liittyy Suomeen?
- Onko tällä aiheella vaikutusta paikallisesti kaupungissani tai naapurustossani?
- Mitä mieltä minä olen tästä aiheesta? Miten se liittyy minuun?

Etsi aiheesta tietoa

- Etsi internet-sivuilta, lehdistä ja kirjoista tietoa ja kuvia aiheesta. Ota yhteyttä asiantuntijoihin, järjestöihin tai päättäjiin ja haastattele heitä.
- Arvioi kriittisesti löytämäsi tietoa ja pohtia sen eri tasoja (kansainvälinen, kansallinen, paikallinen, henkilökohtainen).
- Oppilaan oppaaseen on koostettu esimerkkejä materiaaleista, jotka antavat eväitä konfliktien, rauhanvälittämisen ja rauhanturvaamisen käsittelemiseen Maailmankansalaisen kypsyyskokeessa.

Valitse toteutustapa

- Kirjoita, piirrä, tee videoita tai koosta lehtileikkeistä ja omista kirjoituksista portfolio, jossa esitellään tutkimuksen aiheen eri tasot: kansainvälinen, kansallinen, paikallinen ja henkilökohtainen.
- Työ voi olla paperinen tai digitaalinen.
- Jos työ on kuvasarja tai muu taiteellinen teos, työ ohenee tulee liittää selitys tutkimuksen näkökulmista ja tasoista.
- Suunnittele työn vaiheet ja luo projektiakataulu sekä välitavoitteita, joiden avulla seuraat työn etenemistä. Oppilaan oppaassa annetaan vinkkejä välitavoitteiden asettamiseen.
- Lähteet merkitään kirjallisesti ohjeistuksen mukaan (Liite 2)

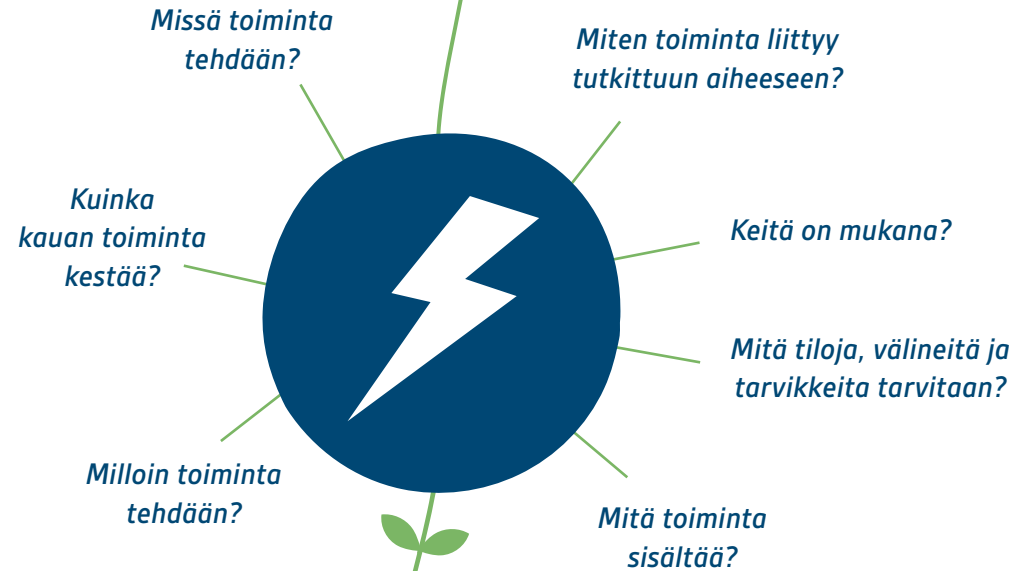

Toiminta

Tavoitteena toimintaosuudessa on jakaa ja välittää kokeen aikana opittu tieto muille sekä ymmärtää omat vaikuttamismahdollisuutensa. Nuoria kannattaa kannustaa keksimään oman näköisiä ja luovia toimintamuotoja. Toimintaosuus voi olla perinteinen esitelmä, mutta laajempi vaikuttamistoiminta on toisen asteen opiskelijoiden ikäryhmälle jo monesti mielekästä: tekijä voi toteuttaa sosiaalisen median kampanjan, hyväntekeväisyyspauksen, luokan teemapäivän tai järjestää dokumenttielokuvanäytöksen ja keskustelutilaisuuden. Luokka tai yksittäiset oppilaat voivat myös esitellä työnsä järjestölle tai kunnan vaikuttajille, kirjoittaa koulun lehteen tai kirjoittaa mielipidekirjoituksen paikallislehteen. Näyttely oppilaiden tekemistä tuotoksista voidaan järjestää koulun käytävällä tai julkaista koulun nettisivuilla, mikäli työn aikana on tuotettu juliste tai jokin muu visuaalinen esitys.

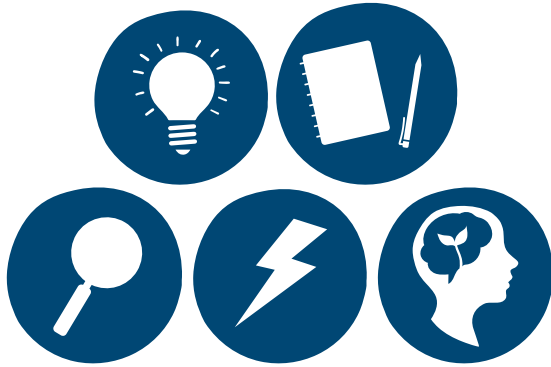
Ohjeista näin:

- Ohjeista oppilaita suunnittelemaan toiminnan sisältö. Suunnitelman tulee vastata seuraaviin kysymyksiin ja se tulee esittää opettajalle, joka tukee ja ohjeistaa toteutuksessa.

Itsearviointi

Itsearvioinnissa tarkastellaan työn prosessin kulkua ja sen eri vaiheita. Se auttaa käsittelemään työprosessia ja syventää oppimiskokemusta. Itsearviointia tehdessä on hyvä lukea uudestaan päiväkirjaa ja muistella miltä työn tekeminen eri vaiheissaan tuntui: *hämmennystä aiheutti..., onnistumisen kokemuksen tuotti..., oivalluksen tuotti..., monimutkaisuuden tunteita heräsi, kun ymmärsin, että...* Liitteen 1 kysymyslistaa voi käyttää apuna itsearvioinnissa. Arviointi palautetaan työn ohjaajalle.

5.4. Korkeakoulut ja aikuiskoulutus

Korkeakouluopinnoissa ja aikuispedagogiikassa Maailmankansalaisen kypsyyskoe voidaan suorittaa poikkitieteellisenä opintokokonaisuutena, kurssina tai eri tiedekuntien yhteisprojektina. Kypsyyskoe edistää aikuisoppijoiden oman osaamisen ja kokemuksen tunnistamista sekä elinikäistä oppimista luokkahuoneissa ja niiden ulkopuolella arkielämässä. Se vahvistaa oppijoiden valmiuksia tiedonhaussa sekä yhteyksien ymmärtämistä globaalien ja paikallisten asioiden välillä. Lisäksi aikuisoppija tunnistaa yksilön vastuun sekä omat mahdollisuutensa vertaisoppia, verkostoitua ja vaikuttaa ihmisoikeuksiin, ympäristö- ja kehityskysymyksiin, kulttuurikysymyksiin ja suvaitsevaisuuden ilmapiiriin.

Työn kesto: n. 27+ tuntia, 1 kurssi

Kypsyyskoe soveltuu suoritettavaksi esimerkiksi yhtenä kurssina tai opintokokonaisuutena, jolloin työn kesto määräytyy kurssin tai jakson pituuden mukaan. Kypsyysko-

keen opinto opintopisteiden määrä määräytyy työhön käytettävän ajan ja vaatavuustason mukaan. Laskennallisesti 1 opintopiste vaatii keskimäärin 27 tunnin työpanosta seminaarien, harjoitusten, itsenäisen työskentelyn tai muun valmistautumisen muodossa. Aikuisopiskelijoilta voi vaatia vähintään kahden kuukauden pituista tutkimusprosessia, jolloin oppiminen ehtii kunnolla käynnistyä ja työn syvällisyys ja kattavuus saadaan helpommin vastaamaan kypsyyskokeelle laadittuja vaatimuksia.

Kypsyyskoe toimii loistavasti tutkimusmenetelmiin perehtymisen pohjana ja tukee esimerkiksi opinnäytetyön tai gradun tekemistä (27-54 tuntia, 1-2 op.). Pitkäaikainen tutkimusprosessi kasvattaa tekijää enemmän ja antaa aikaa omien ajatusten kehittymiselle (81-108 tuntia, 3-4 op.)

Päiväkirja

Päiväkirjaa pidetään säännöllisesti ja sen ensimmäinen merkintä tehdään työn aloittamispäivänä (ensimmäinen suunnittelupäivä) ja viimeinen työn lopettamispäivänä (toimintaosion päättämispäivä). Päiväkirja reflektoi työn tekijän tuntemuksia työn aikana ja kuvaa työn eri vaiheiden etenemistä. Kypsyyskokeen prosessin ajan päiväkirjaan kirjataan havaintoja työn etenemisestä, omasta oppimisesta, työn herättämistä ajatuksista, sekä pidetään kirjaa median valitusta aiheesta välittämässä tiedosta.

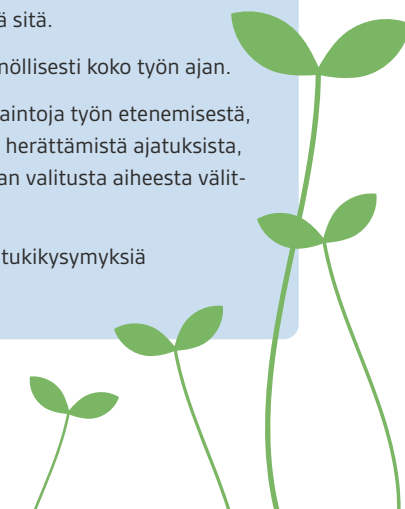
Mikäli kypsyyskokeen suorittaja tekee työtä itsenäisenä projektina ilman ohjaajaa, päiväkirja voi myös toimia eräänlaisena keskustelukumppanina. Päiväkirja toimii it-

seilmaisun väylänä ja siinä tulee korostaa kriittistä tarkastelua uutta tietoa ja siitä nousevia omia asenteita kohtaan. Ohjaajan ei välttämättä tarvitse nähdä päiväkirjaa, sillä se on ensisijaisesti oppijaa itseään varten ja auttaa häntä arvioimaan työprosessia ja kasvamaan työn aikana. On silti tärkeää varmistaa, että päiväkirjaa pidetään säännöllisesti ja se on rakenteeltaan oikeanlainen.

Kypsyyskokeen tekijä saa valita vapaasti päiväkirjan muodon. Se voi olla perinteinen kirjoitettu muistio, leikekirja (paperinen tai digitaalinen), videoblogi, ääninauhitekoelma tai esimerkiksi julkaisusarja sosiaalisessa mediassa.

Ohjeista näin:

- Kypsyyskokeen tekijä saa valita vapaasti päiväkirjan muodon. Se voi olla perinteinen kirjoitettu muistio, leikekirja (paperinen tai digitaalinen), videoblogi, ääninauhitekoelma tai vaikka julkaisusarja sosiaalisessa mediassa.
- Päiväkirja voi olla henkilökohtainen, eikä ohjaajan välttämättä tarvitse nähdä sitä.
- Päiväkirjaa pidetään säännöllisesti koko työn ajan.
- Päiväkirjaan kirjataan havaintoja työn etenemisestä, omasta oppimisesta, työn herättämistä ajatuksista, sekä pidetään kirjaa median valitusta aiheesta välittämässä tiedosta.
- Käytä apunasi pohdinnan tukikysymyksiä (Oppilaan opas)

Tutkimus

Aikuisopiskelijoilta odotetaan kriittistä tutkimusotetta, tiedonetsintää ja -käyttöä. Lähteiden täsmällinen merkintä ja työn rakenne ovat merkittäviä tekijöitä kypsyyskokeen tekemisessä. Tietoa tulee etsiä monipuolisesti erilaisista medioista, artikkeleista ja julkaisuista, yliopistojen kirjastoista, muista tutkimuksista sekä haastattelujen tai kyselyiden avulla. Tutkimuksen tarkan sisällöllisen rajauksen työn tekijä päättää itse. Aikaisempaa opittua tietoa ja tutkimustaitoja tulee käyttää soveltavasti. Tutkimusosiolta edellytetään syvällistä ja monipuolista aiheen tarkastelua ja omien ajatusten työstämistä. Myös kriittisyys on tärkeässä roolissa tiedonetsinnässä ja käsittelyssä.

Ohjeista näin:

Valitse mielenkiintoinen aihe ja jäsennä ajatuksia ranskalaisilla viivoilla

- Mitä minä jo tiedän tästä aiheesta ja miksi se on kiinnostava?
- Mitä tiedän tästä aiheesta kansainvälisesti? Miten tämä aihe liittyy Suomeen?
- Onko tällä aiheella vaikutusta paikallisesti kaupungissani tai naapurustossani?
- Mitä mieltä minä olen tästä aiheesta? Miten se liittyy minuun?

Etsi aiheesta tietoa

- Etsi internet-sivuilta, lehdistä ja kirjoista tietoa ja kuvia aiheesta. Ota yhteyttä asiantuntijoihin, järjestöihin tai päättäjiin ja haastattele heitä.
- Arvioi kriittisesti löytämäsi tietoa ja pohtia sen eri tasoja (kansainvälinen, kansallinen, paikallinen, henkilökohtainen)
- Oppilaan oppaaseen on koostettu esimerkkejä materiaaleista, jotka antavat eväitä konfliktien, rauhanvälittämisen ja rauhanturvaamisen käsittelemiseen Maailmankansalaisen kypsyyskokeessa.

Valitse toteutustapa

- Mikäli työ tehdään esseemuotoisena kurssityönä korkeakoulussa, työn rakenteessa noudatetaan oppilaitoksen tutkimuskäytäntöjä ja ohjeistusta kirjallisten töiden rakenteesta.
- Kansalaisopistoissa ja muussa vapaan sivistystoimen aikuisopetuksessa tutkimuksen muoto voi sisältää luovia osia, esim. käsitöitä, musiikkia tai muuta ilmaisullista taidetta.
- Jos työ on abstrakti tai muu kuin kirjallinen tuotos, ohkeen tulee liittää selitys tutkimuksen näkökulmista ja tasoista (kansainvälinen, kansallinen, paikallinen ja henkilökohtainen).
- Työ voi olla paperinen tai digitaalinen.
- Suunnittele työn vaiheet ja luo projektiakataulu sekä välitavoitteita, joiden avulla seuraat työn etenemistä. Oppilaan oppaassa annetaan vinkkejä välitavoitteiden asettamiseen.
- Lähteet merkitään kirjallisesti ohjeistuksen mukaan (Liite 2)

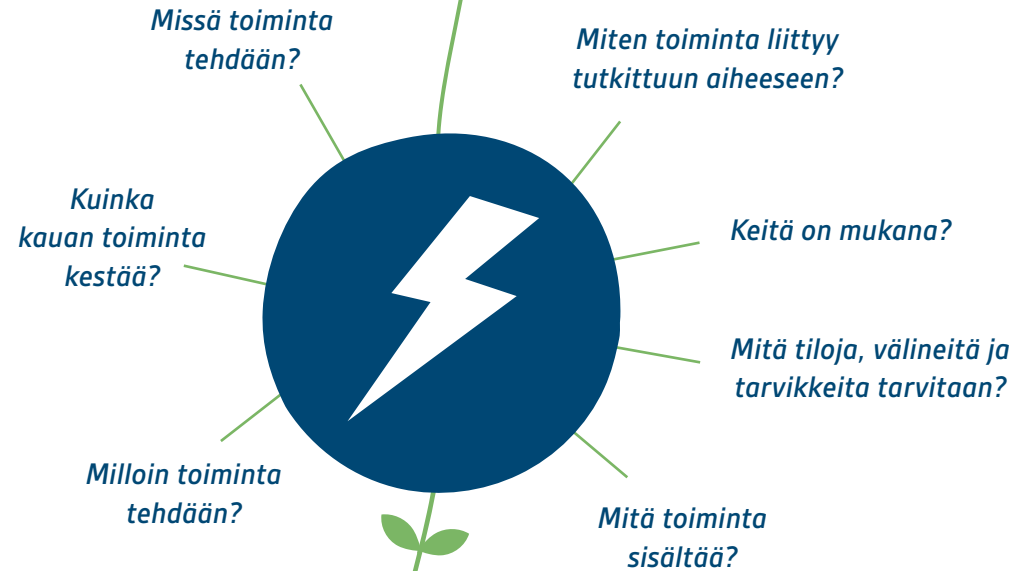

Toiminta

Toiminnan tavoitteena on jakaa ja välittää kokeen aikana opittu tieto muille. Tutkimusaihetta voi esitellä muille luennon tai esitelmän muodossa. Kypsyyskokeesta voi laatia posterin tai taideteoksen. Mikäli laajempi vaikuttamistoiminta aiheen parissa on kypsyyskokeen tekijälle mielekästä, hän voi toteuttaa sosiaalisen median kampanjan, hyväntekeväisyyspauksen, oppilaitoksen teemapäivän tai järjestää dokumenttielokuvanäytöksen ja keskustelutilaisuuden. Luokka tai yksittäiset opiskelijat voivat myös esitellä työnsä järjestölle tai kuntapäätäjille, tai kirjoittaa mielipidekirjoituksen paikallislehteen. Näyttely opiskelijoiden tekemistä tuotoksista voidaan järjestää oppilaitoksen käytävällä tai julkaista nettisivuilla, mikäli työn aikana on tuotettu juliste tai jokin muu visuaalinen esitys.

Ohjeista näin:

- Toiminnasta tulee esittää suunnitelma, joka esitetään opettajalle. Suunnitelman tulee vastata seuraaviin kysymyksiin:

Itsearviointi

Itsearvioinnissa tarkastellaan työn prosessin kulkua ja sen eri vaiheita. Se auttaa käsittelemään työprosessia ja syventää oppimiskokemusta. Itsearviointia tehdessä on hyvä lukea uudestaan päiväkirjaa ja muistella miltä työn tekeminen eri vaiheissaan tuntui: *hämmennystä aiheutti..., onnistumisen kokemuksen tuotti..., oivalluksen tuotti..., monimutkaisuuden tunteita heräsi, kun ymmärsin, että...* Liitteen 1 kysymyslistaa voi käyttää apuna itsearvioinnissa. Arviointi palautetaan työn ohjaajalle.

6. Sinulle, kasvattaja...

Roolisi opettajana tai ohjaajana globaalissa kansalaiskasvatuksessa on merkittävä. Olet mahdollistaja, innostaja ja tukija. Et ehkä tiedä maailmasta kaikkea, mutta autat etsijää löytämään suunnan kiperien kysymysten tienhaarassa ja ohjaat tiedon lähteille. Opettajana vaikutat monitasoisen ajattelun syntymiseen. Ohjaat ratkaisujen äärelle, kannustat ongelmien ylittämiseen ja oppilaan oman rytmin ja opiskelutapojen löytämiseen.

Maailmankansalaiseksi kasvaminen on prosessi – se on opinpuun siemen, joka kylvetään ja jota ravitaan innokkuudella ja uteliaisuudella. Kiitos, että olet rohkaissut oppilaitasi ottamaan ensiaskelia monimutkaisen maailman tutkimisessa.

6.1. Tilaa Maailmankansalaisen kypsyyskokeen diplomi!

Suomen YK-liitto myöntää Maailmankansalaisille diplomeja hyväksytyistä töistä. Kypsyyskoediplomi voi toimia dokumenttina jatko-opiskeluissa, sekä opiskelu- ja työpaikan haussa. Työn suorittaminen osoittaa asiantuntijuutta aihealueessa, josta työ on tehty.

Ohjaaja voi tilata Maailmankansalaiselle diplomin lähettämällä kypsyyskokeen tiedot Suomen YK-liiton verkkosivulla olevalla [lomakkeella](#). Diplomi lähetetään sähköisessä muodossa vastausviestinä.

” Opettajilla on yksi tärkeimmistä rooleista maailmassamme. Meidän on varmistettava, että heidän työtään ansaitusti arvostetaan ja kunnioitetaan. Kiitos kasvattajille, jotka jakavat tietoa, tukea ja inspiraatiota kaikkialla maailmassa.

– António Guterres, YK:n pääsihteeri 2020

” Yksi lapsi, yksi opettaja, yksi kirja ja yksi kynä voivat muuttaa maailmaa.

– Malala Yousafzai, koulutuksen tasa-arvoaktivisti, Nobelin rauhanpalkinnon saaja 2014

